

Vol. xxiv. fol. 37.

31/107

QVOD DEVS BENE VERTAT!

INAUGVRALITER 1709

JVDICEM 11

IN PROPRIA CAUSA

EX DECRETO

MAGNIFICI

ICTORVM ORDINIS

IN

ILLVSTRI NORIBERGENSIVM,

PRO CONSEQVENDIS

SVMMS IN IVRE HONORIBVS,

DISSERET IN PVBLICVM

GEORGIVS CHRISTOPHORVS

WOELKER,

NORIB.

A. 1709. D. SEPT. L. S. T. 1. 23

Literis MAGNI DANIELIS MEYERL

6

1727

INVAUSTRALITER
IUDICEM

IN PROPRIA CAUSA

EX DECRETO

SMAGNIFICI

ACTORVM ORDINIS

IN

ALLIBERA NORBERGENSIVM

PRO CONSERVANDIS

SVMMS IN IURE HONORIBVS

DISSERT IN PVBLCVM

GEORGIVS CHRISTOPHORVS

WOLKER

NORIM

ANNO D. SEPT. 1727

LIBR. HANNO. DANIELIS MEYER

ratu
que
fect
indi
ptan
lent
gam
inte
duc
quon
pro
li
ov
ve
tur
eti
et
di
fa

PRÆFATIO.

Uod ut plurimum fieri amat, ut Dissertationum Autores sub frontispicio statim causarum titulos edant, quibus moti hoc vel illud Thema elaborandum sibi sumserint, id ego, nisi singularis ratio aliud suadeat, superfluum duco. Omnes enim norunt, esse hoc ex statutis Academicis, ut adspirantur ad honores Doctorales edito specimine, cujus tenor utcumque ex Autoris arbitrio et Superiorum approbatione dependet, profectuum suorum fidem publice faciant. Pari modo id ociosum, imo indignum est, quando lectorum benevolentiam phaleratis verbis captant: si enim solidae elaboratio est eruditionis, absque illa benevolentiae captatione applausus inveniet; sin vero ea censoriam virgam meret, ineptum erit, formula ex trivio petita lectoris iudicium intervertere vellet. Id ego potius praefationis loco significandum duco, quod, cum de Iudice in sua causa hic sermo sit, observandi quoque sint diversi ejus sensus. Iudex in propria causa sumitur vel proprie vel improprie. Proprie sumitur vel consideratus ex civili vel naturali hypothese. Ex civili est persona potestatem controversas dirimendi secundum LL. civiles ex concessione Imperantis, vel privatorum, ut arbiter habens, inq. suis causis judicans; naturaliter vero est vel arbiter, vel iudex generalis, consensu partium, etiam Principis, aut Gentium, vel a summo Imperante constitutus, et secundum naturales rationes judicans. An obtineant tales Iudices, hoc in ipsa tractatione sequetur. Improprie Iudex in sua causa iterum diverse sumitur, primo quidem pro illo, qui ultionem sumendo

mendo sibi ipsi jus dicit, et quidem vel licite vel illicite. Licite
 vel ex legum concessione, quando v. g. fur nocturnus occiditur,
 possessionem vi aggrediens vi repellitur, uxor in adulterio prehen-
 sa interimitur, vel ex speciali privilegio, quale fuit illud Ludo vici
 IV. Bar. Noribergensibus datum, de mergendis in Pegnesum filiis
 suis immorigeris. Illicite sibi quis Judex improprie in sua causa exi-
 stit, v. g. per praelium singulare. Alio modo improprie Judices in sua
 causa dici possunt, qui v. g. criminis capitalis accusati sibi ipsis mor-
 tem consci vere, qui per contumaciam absentes pro confessis et con-
 victis declarati sunt, qui cum petitiones suas in Judicio non proba-
 runt, causa cadunt, omnesque, qui deliquerunt, conscii poenae deli-
 ctis suis debitae, alique plures. Hos si omnes huic tractationi in-
 ferre voluisssem, ea profecto limites opellae Inauguralis superasset, tum
 quoque de vindicta privata, quae similiter hujus loci esset, integra
 extant volumina. Ergo Judici in sua causa proprie sic dicto tan-
 tum haec elaboratio est dicata. Quam cum quoad primum caput
 absolvissem, conspectui meo se obtulerunt Dissertationes duae, una
 Aldorsii habita de auctoritate, altera Illustris Cocceji de Judice in
 sua causa Heidelbergae defensa. Sed uti prima argumentum meum
 non feriebat, quippe de vindicta privata conscripta est, ita in al-
 tera quoque, quamvis sublime iudicium et solidam eruditionem u-
 bique spirabat, ob brevitatem suam, utpote duabus schedis con-
 stat, plura deesse videbantur supplenda. Accessit ergo hac in Dis-
 sertatione primum integrum caput, sicut et tertium, quarum tra-
 ctationum in Dissertat. Cocceji nulla vel obiter saltem fit mentio.
 Secundo capite continetur tractatio iudicis in voluntaria Jurisdic-
 tione occurrentis in sua causa, de qua nihil apud Coccejum: non-
 nulla quidem ab illo petii, allegato tamen semper bona fide Autore,
 ut igitur neminem putem inveniri, qui me eo nomine incuset, cum
 binas elaborationes publici Juris sint, ad quarum collationem
 audenter provoco. Haec sunt, B. L. quae paucis
 te volui.

B. C.

B. C. D.

CAPVT I.

§. I.

Tractationem de Iudice in propria causa ipsam eo feliciter ut aggrediar, inveniendus ante omnia est ordo, secundum quem commode et accurate ea possit institui. Nauseat nostri seculi genius scripta quadrata rotundis miscencia, et confusum aliquod Chaos exprimentia, et autores, qui suo Pegaso prope caudam loco capitis frenam injiciunt, detestatur. Quamquam non defuit ævum, quo mentem suam induxerunt Scholastici, quantitate schedas suas non qualitate esse aestimandas, ordinemque singularem in singulari confusione esse quaerendum, tum quo obscurior in scribendo quis esset, eo futurum clariorem. Ordo autem, nisi fallor, in ipsa re quaerendus est, si planior et aptior sit producendus. Quod si enim ad methodum aliunde quaesitam thema aliquod cogendum sit, et naturalis ordo perit, et multa obtruduntur tractationi minus convenientia, connexa dilacerantur, necessaria vel plane non, saltem summis labiis tanguntur. Quod in Triboniani methodo aliisque pluribus et applicatio et experientia ostendere. Se ipsum hic mihi videtur ordo offerre, scilicet. Iudex in propria causa sistendus est. Nemo non videt, dari hic terminos ante ipsam tractationem explicandos. Decantandi hi ergo sunt ex consuetis Jurisconsultorum carminibus, et praecipue cum in conclusionibus specialibus facto nisi fundamine feliciter procedere non liceat, in vocabula Iudicis, Jurisdictionis et Causae eorumque distinctos conceptus, additis et separatis ubique Juris Naturae et Civilis positionibus, sedulo erit inquirendum. Caput I. ergo erit praeparatorium, sequetur sedes materiae *t. t. Cod. ne quis in propria causa etc.* ejusque explicatio, ut inoffenso pede dein ipsam tractationem aggredi liceat. Caput ergo II. hanc sistet, et cum Iudicis partes circa triplicem Jurisdictionem sint adimplendae, voluntariam

riam, contentiosam, et criminalem, tribus distinctis partitionibus videbimus, in quantum Judex in propria causa triplicem, ut modo est distincta, Jurisdictionem incurrere possit. Ob continentiam causae accedent Cap. III. Principes in sua causa Judices, tum gentes et Respublicae, Collegia et Universitates in propria causa contra alias judicantes, quae tractatio ex Jure universalis repetenda, cum in praxi occurrit, non potest non esse utilissima.

§. II.

Defectimus ad specialia, et quidem ad ipsum Judicem. Doctrina de Judice omnibus gentibus communis est, igitur ex principiis Romanis tantum eam repeti necesse non est, cum generalia circa Judicem observanda ex indole civitatum intelligantur. Definitur Judex, quod sit persona, potestatem causas controversas dirimendi ex concessione Imperantis vel privatorum consensu habens. Tit. *Jur. Univ. l. 8. cap. 10. §. 1.* Intelligendum hoc de Judice generaliter accepto, sed Laut. *Comp. tit. de Jud.* Menck. *Tab. ff. tit. de Jud.* aliique definitionem hanc quoad primum membrum etiam civili Judici applicant. Sed cum ita inter Judicis attributa potestas definiendi tantum posita sit, respectu scilicet ad jurisdictionem, quam contentiosam vocant, habito, insufficientem ea mihi videtur, cum ex hypothesebus civilibus Judicis officium et citra causarum compositionem in voluntaria scilicet jurisdictione occurrat, v. gr. in insinuandis ultimis voluntatibus, adoptione, emancipatione. Praeterea et Judicis officium circa criminalia et quandoque civilia in puniendo consistit, quod etiam si sub phrasi causas controversas componere, comprehendi velis, nimis tamen laxa est significatio, quam ut commode locum invenire queat. Amplianda igitur haec erit definitio, hunc in modum: Judex est persona potestatem causas controversas dirimendi, actibusque coram se deductis fidem publicam conciliandi, praescriptisque casibus puniendi habens ex concessione Imperantis. Si ex consensu privatorum quis jus suum nactus est, arbiter dicitur, et eadem cum Judice descriptione includi potest, nisi quod actibus apud se deductis arbiter fidem publicam non

non
num
Patri
jus
qua
fit d
rega
dex
esse
ratic
inco
inha
coll
men
obli
Mod
pus
nera
est,
fect
cem
dict
max
dic.
cum
tute
Pric
a. l.
nio
offi
fert
cis
ber
stin

non impertiat. Jam si consensus privatorum constituat arbitram;
 num primi Principes, et omnes electi, in quos consentientibus
 Patribusfamilias cum imperio causas controversas decidendi
 jus translatum est, tanquam arbitri judicant? Sed neganda est
 quaestio, cum consensus in jus dirimendi controversas primario non
 fit datus, sed in potius jus scil. Majestatis, ex quo deia una cum aliis
 regalibus haec potestas dependet. Sed redimus ad propositum. Ju-
 dex naturaliter consideratus ratione potestatis sibi commissae potest
 esse delegatus et non delegatus, item perpetuus vel ad tempus datus;
 ratione ordinis, inferior et superior; ratione fori, competens vel
 incompetens; ratione personae et aliorum accidentium, habilis et
 inhabilis, aut suspectus. Porro ejus constitutio ex definitione jam
 colligi potest, scil. oblatione summi Imperantis fit Judex, secuta ta-
 men ipsius Judicis acceptatione, post quam in constituto occurrit
 obligatio administrandi fideliter officium, et potestas cognoscendi.
 Modi, quibus impeditur subire munus hoc in totum vel ad tem-
 pus, ut plurimum naturales sunt, v. gr. si suspectus sit, si aetas te-
 nera vel imperitia juris ei obstet. Idem modi, quibus plane de-
 est, naturales sunt, ut mors, superveniens sermonis et auditus de-
 fectus, translato jure belli ad alienam gentem ab Imperante Judi-
 cem constituente Imperio, et forte plures, quae omnia haecenus
 dicta ex indole constitutarum civitatum fluunt; confirmantur etiam
 maxima ex parte per civiles positiones, nisi quod *l. 57. ff. de re ju-
 dic.* minorem 18. annis ab officio Judicis excludat. Quoad coe-
 cum Judicem distinguunt quidam, an coecitas supervenerit consti-
 tuto jam in officio Judice, an vero coecus munus Judicis ambiat.
 Priori casu admittunt eum per *l. 6. ff. de Jud.* non vero altero casu
a. l. 1. §. 5. ff. de postul. Menck. *Tabb. ff. tit. de Jud.* Verum haec opi-
 nio ex adducta lege demonstrari haud potest, et cum Judex coecus
 officio suo quanquam difficilius, eodem tamen cum effectu, praes-
 fertim si Assessoribus stipatus sit, fungi possit, coecum munus Judi-
 cis ceteris paribus ambientem ob coecitatem solam repelli non de-
 bere putem per *alleg. LL. Dn. Stryck. Vsu Mod. Tit. de Jud. §. 7.* di-
 stinguunt, an Judex etiam Magistratum gerat, nec ne, priori casu il-
 lum

Iam non admittit, sed posteriori tantum, quia auctoritatem Magistratus vultus integritate stipatam esse convenit. Ratio haec quam in se considerata adeo praegnans non est, videtur tamen in *l. 1. §. 5. ff. de postul.* fundata, nihilominus cum Magistratum constitutio ab Imperantium arbitrio hodie dependeat, hinc eam ex domesticis rationibus, non obsoletis Rom. legibus repetendam et adlatam distinctionem attendendam non esse crediderim. De illis, quibus clausa per totam vitam contigerunt lumina, nulla est quaestio, his enim deest rerum propositarum ideas formandi facultas. Porro in Iudice delegato Jus Canonicum annos XX. requirit *c. 21. X. de offic. Jud. del.* Et quod peritiam juris concernit in Iudice requisitam, eam hodie multis ex partibus negligi videmus, cum per Assessores et Ictos sublevari queat, praesertim ubi moribus Jurisdictionis Patrimonialis invaluit, qua etiam feminae investiuntur, quarum tamen in Jure profectus raro tanti esse solent, quanti muneri huic rite subeundo requiruntur. Jus Civile quoque competentiam Iudicis pro variis fororum respectibus decernit, de quibus alibi, et certius definit, quando suspectus sit nec ne: Denique officio ejus, quod distinguitur in id, quod proprio motu vel ad nudam implorationem interponit, et in id, quod ad institutae Actionis normam exercet (quibus Dd. nomina officii nobilis et mercenarii circumponunt) varios effectus tribuit, quorum usus per omnes actiones et libellos se diffundit.

§. III.

Restant pauca de arbitro dicenda, itidem plane naturalia. Arbitrator est persona ex consensu privatorum potestatem controversiarum decidendi habens. Ad habilitatem arbitri communi ratione sanae mentis usus, causaeque ventilandae peritia requiritur. Constituitur autem oblatione partium litigantium, et facta ad lites componendas requisitione, quod cum sit humanitatis officium, ultro fluit, arbitrum non posse cogi, sed ejus consensum requiri. Uti jus ejus nonnisi ad dati consensus modum aestimare licet, ita ex eodem consensu ceterae conclusiones fere dependent, scil. quod arbit

ter

ter datus de delictis publicisque judiciis non possit pronunciare, utpote quae extra consensum partium sunt, quod ipse arbiter, non alius pronunciare debeat, quod partes ejus sententia stare debeant, eaque lata ipse arbiter definat, et plures aliae. Interim tamen Jus Civile has communes rationes non admittit ubique, sed restringit quandoque et supplet. Excludit quippe ab arbitri officio, 1) servum *l. 7. §. 1. ff. de recept. q. a. r.* 2) minorem 20. annis *l. 41. ff. eod.* 3) Feminas *l. f. C. de recept. arb.* quod Jus Canonicum tamen limitat, nisi jurisdictione gaudeant *c. 4. X. de arb.* 4) Judices causae ordinarios (quod tamen *de Jur. Can. c. 7. & 10. X. de arbitris*, et moribus secus Brunnem. *ad l. 9. §. 2. ff. de recept. q. a. r.*) ne, si arbitrio neglecto pars altera alteram convenit, in id, quod ejus interest, Judex suspecti postuletur. *l. 9. §. 2. ff. de R. q. A. r.* qui omnes tamen naturaliter ad arbitrium dicendum habiles erant. Porro de Jure Civili, si in alium non sit conventum, observandus est arbitro ordo judicarius *l. 1. ff. ibid.* exceptae suo ab arbitrio sunt causae restitutionis *l. f. Cod. ubi & apud quem cogn.* matrimoniales *c. 9. X. de in integrum rest.* res judicatae *c. 11. X. de arb.* Menck. *Tabb. ff. h. r.* quod admittendum tamen haud est, nisi publicum hoc impediatur interesse. Capitulum allegatum ex rationibus papalibus est compilatum, hinc apud Protestantes valore suo destitui tamdiu merito asseritur, donec specialis ejus receptio doceatur: Quaestio enim erat, an compromittentibus partibus, lata ab Apostolico Legato sententia a Duce Veneto possit rescindi. Quod si admisisset Pontifex, suppeditasset telum, quo ipsum jugularent Principes seculares, concessio medio, quo sententias a se suisque latas impune eluderent. Quare verius esse reor, et in re judicata interponi posse arbitrium. Fac enim Judicem in judicio familiae heriscundae fundum minus commode in duas partes actori et reo applicandas divisisse, qua divisione neuter sit contentus, quis arbitro novam divisionem faciendam committere eos impediet, cum rerum nostrarum libera nobis sit dispositio, et quilibet favori pro se introducto renunciare possit, nullumque hic versetur interesse publicum. Peculiares arbitros

Germanus mos agnoscit, quos Austregas vocant, qui sunt arbitri consensu Statuum Imperii invicem litigantium secundum LL. fundamentales constituti, ut causas inter eos controversas in prima instantia definiant, de quibus vid. Schwved. *J. ad F. P. part. spec. sect. 2. c. 17. §. 4. Tit. Jur. Publ. l. 7. c. 3.*

§. IV.

Vidimus Judicem, cui latiori significatu etiam arbiter includebatur. Nunc quid Judici competat, amplius dispiciendum est. Vocatur id communiter Jurisdictio, cujus generalia, quamvis ex communi ratione fluant, ejus tamen penitior cognitio existit. Constitit. Civilibus hauritur, cum exercitium jurisdictionis ejusque Reipublicae indoli sit aptatum, ut itaque civiles leges hanc circa materiam locum sibi maximè vindicent. Est autem jurisdictio, definiente Laut. *Comp. ff. tit. de jurisdictione publica juris dicendi potestas*, et secundum Ludovicum *in novissima ff. doctrina eod. tit.* publica juris dicendi potestas de causis controversis cognoscendi, illas per sententiam definiendi, et rem judicatam exequendi. Sed hic iterum repetenda sunt, quae §. 2. circa definitionem Judicis observavi: si enim quis species jurisdictionis hoc modo descriptae generi suo aptabit, facile inveniet jurisdictionem, quam voluntariam vocant, huic definitioni minime includi posse. Dantur enim casus voluntariae jurisdictionis, in quibus nihil controversi esse potest, et Judici nil relinquitur, quam facultas actibus coram se deductis fidem publicam addendi. Apud Romanos vox jurisdictio non nisi civilem notabat jurisdictionem, et mero imperio contradistinguebatur *l. 3. ff. de Jurisdic. sed observarunt jam Dd. hodiernae jurisdictionis compagem e rudibus Romanorum eruendam non esse Stryk. V. Mod. tit. de Jurisdic. §. 1. Tit. Obs. 39. ad Laut. Comp. ff.* utpote quorum doctrina hanc circa materiam et obscura satis, et suae Reipublicae indoli aptata, non nisi magnis cum incommodis alienae Reipublicae potest applicari. Differentia enim erat apud Romanos inter Judicem et Magistratum, quorum officia apud nos utcumque conjuncta sunt.

Judex,

Jude
erat
et ita
visd
autem
tillita
tinet
vatis
in m
cata
ctae
vilis
ordin
stae
quos
natio
fus.
dictio
et co
aucto
volu
J. qu
vitos
tame
Judic
adire
maxi
verfi
refer
nis a
lem.
l. 6. ff
qua
offic.

Judex, qui dicebatur pedaneus, jurisdictionem non habebat, sed erat JCtus privatus, cui praetor has illasque causas delegabat, et ita illi nuda notio competeat. Huber. *Prælect. ff. Tit. de Jurisdic. n. 2.* Ludov. *doctr. ff. tit. de Jurisdic. §. 2.* Magistratus autem i. e. Praetor exercebat jurisdictionem, quam ociosa subtilitate Romani in jurisdictionem in specie sic dictam (quae continet causae cognitionem *l. 52. §. 2. ad L. Aquil.* haec JCtus privatis utcumque committebatur, et decisionem *l. 3. ff. de tut.*) et in mixtum imperium distinxerunt, seu potestatem publice iudicata in causis civilibus modica coercitione exequendi v. g. multae indictione, personae captione etc. Et haec quidem est civilis jurisdictio ordinaria, cui apud Romanos opponebatur extraordinaria, quam interponebat Judex in casibus, qui sine manifestae contradictionis nota ab ejus officio removeri poterant, et ad quos ergo specialis legis concessio requirebatur, v. g. Tutorum datio *l. 6. §. 2. ff. de Tut.* Hujus distinctionis hodie nullus est usus. Ludovici *Doctr. Pand. tit. de Jurisdic. §. 4.* Civilis porro jurisdictio intuitu eorum, qui ei subsunt, dividitur in voluntariam et contentiosam. Illa exercetur in partes volentes, ut plurimum auctoritatis interponendae gratia v. gr. in insinuatione ultimae voluntatis, interdum tamen et cum cognitione v. g. in casu *§. 4. J. qui et quibus ex causis manum.* et contentiosam, quae in invitos exercetur. Haec distinctio, quamvis in se obtineat, hoc tamen incommodum habet, quod cum liberum sit, quemcunque Judicem etiam alias incompetentem in jurisdictione voluntaria adire, in locis, ubi diversae jurisdictiones concurrunt, occasio maximis altercationibus praebetur, cum plures casus controversi sint, an ad voluntariam, an ad contentiosam jurisdictionem referendi sint. Tit. *Obs. 39. ad Laut. Comp. ff.* Ratione acquisitionis adhuc distinctio subest inter principalem et minus principalem, quorum illa suo jure, haec alterius beneficio competit *l. 5. l. 6. ff. de Jurisdic.ione.* Subdividitur minus principalis in mandatam, qua mandatarius jurisdictionem vice mandantis exercet. *l. 3. de offic. ejus cui mand. est Jurisdic.ione.* et prorogatam, quae ex partium

triam conventionem vel legis dispositione Judici alias incompetenti tribuitur, v. g. quando civis Academicus in foro urbano convenitur, et vice versa. Ratione causarum ventilandarum jurisdictioni civili opponitur adhuc criminalis, quae apud Romanos merum imperium dicebatur, et primum penes populum erat l. 2. §. 16. ff. de Or. Jur. postea speciali legis concessione in magistratus etiam delata fuit. l. 1. §. 1. de Off. ejus cui mand. est jurisdictionis, quam tamen mandare non poterant, nisi propter adversam valetudinem aut justam absentiam a. l. 1. pr. tit. eod. quas binas rationes Laut. Comp. ff. tit. de Jurisd. lit. D. etiam in mandanda hodie jurisdictione criminali requirit, nullis aliis admissis per art. 2. Ord. Crim. recte a Stryck. in notis ad h. l. capropter notatus et refutatus. Mores Germani, quid has circa distinctiones addant, admittant et corrigant, recenset Stryck. Vs. Mod. tit. de Jurisd. §. 3. Tit. Jurispr. Univerf. l. 8. cap. 10. Hodie scilicet jurisdictionis secularis in altam et bassam dividitur, quae ultima continet causas tantum civiles, in quibus ad merum interesse privatum agitur, alta vero et Criminalia complectitur. Obtinet etiam de moribus jurisdictionis distinctio in personalem, quae ad dies vitae certae personae competit, et in realem sive patrimoniam, quae cum in patrimonio sit, etiam ad singulares successores transit. Hujus mentio fit c. 4. X. de arb. Occasione Papatus inter jurisdictionem ecclesiasticam et secularem incognita Juri Civili distinctio enata est. Secularis iterum pro varietate objectorum in centum species dividi potest, v. g. in jurisdictionem circumseptam, die Zaun-Gerichte / feudalem, forestalem, militarem etc. quae omnes ex Principum arbitrio, regionumque moribus dependent.

§. V.

Judex in rubrica Differtationis hujus occurrens pro ratione tractationis praeparatoriae sufficienter est dilucidatus. Restat adhuc vocabulum causae, cujus quis sit in jure significatus, quidque alias notatu dignum hic occurrat, paucis addendum. Causae vero vox in jure sumitur varie. Notissimi tamen significatus

hi

hi sunt: Quandoque vocabulo huic nativa significatio relinquitur, e.g. in *Tit. J. qui et ex quibus causis manumittere non possint. tit. ff. quibus de causis in possessionem eatur.* Deinde sumitur causa pro titulo alicujus juris. vid. *l. 32. ff. de reb. aut. Jud. poss. vel vend.* v.g. debet hoc ex causa mutui. Porro sumitur pro jure et conditione rebus inhaerente, v.g. quod res non sit vitiosa, non usucapta. Hoc modo ex parte intelligendus *Tit. ff. de Vsur. & Fruct.* et omni causa. Eadem ratione explicatur *L. Foramen. 28. ff. de serv. urb.* in qua dicitur, servitutes perpetuam debere habere causam, i. e. servitutum conditionem talem esse oportere, ut illis perpetuo uti liceat. Restat adhuc vox Causa in alio sensu sumta, scil. pro omni commodo et utilitate ex re percipienda, prout eleganter id expositum est in *L. 20. ff. de R. V.* Denique sumitur vox Causae eo sensu, quem hic supponimus, pro lite sive privata sive in judicium deducta. Distinctionem veteres Jcti quidem observant vid. Schard. *Lex. Juris voce Causae*, inter causam et litem, scil. quod causa latius pateat, et civiles actiones et criminalia judicia comprehendat, litis vero vocabulum civiles tantum actiones *a. l. 16. C. de Transact.* verum propterea valori nostrae rubricae nil decedit. Et cum de vocabulis lis sit, in his torquendis anxie desudare, ut miseram ita ingloriam sapit diligentiam, quapropter etiam supersedeo in reliquos vocis causae significatus inquirere, quorum adhuc possent sine dubio plures ex quisquiliis veterum erui, vid. Isidorus infelix ille Etymologus *c. forus X. de verb. signif.* Schard. *Lex. Jur. voce Causa.* Causa igitur ex civili hypothesis non potest esse, nisi in judicium deducta sit. Et quidem haec deductio sufficit in Jurisdictione voluntaria etiam ab una parte facta. Sed in contentiosa et altera pars adesse debet, et requiritur, ut per litis contestationem judicium constituatur *L. un. C. de lit. cont. c. 30. X. de Verb. Signif.* Lauterbach. *Comp. ff. tit. de Jud. lit. D.* Constitui judicium per litis contestationem admittit quidem *Tit. Obs. 143. ad eund.* verum de antiquo processu, negat de hodierna observantia, asserens in Germania judicium constitui per ob-

ationem libelli et subsecutam citationem, quod ego accipio sub conditione, si ex postfacto, et citatus compareat, respondens ad libellum. Fac enim coram Magistratu municipali aliquem obtulisse libellum, et citationem partis adversae, Viri Egregii, impetrasse, citatum autem, quod liquet, impune emanasse, an iudicium per oblationem libelli factamque citationem constitutum dici potest? quod tamen improbatum est. Quotuplex causa in iudicium deducta esse possit, hoc ex Jurisdictionum divisionibus §. praecedente adductis est repetendum, utpote quarum fundamentum Causarum diversitas est, hinc et earum nomina ab objecto suo, seu causis eo pertinentibus sunt mutuata. In quantum autem speciatim causa sit propria, aut pro tali reputetur, eo cum effectu, ut Judex vel plane non audeatur, vel facta jam aditione suspecti postuletur, hoc ipsi tractationi reservandum.

CAP. II.

§. I.

AD ipsam tractationem deveniendum est, praemissis capite praecedenti, quae sufficienti praeparationi necessaria ducebam. Sedes materiae est *l. un. Cod. tit. ne quis in sua causa judicet, vel jus sibi dicat*, quae rubrica jam nigrum suum involvit. Lex vero haec est, *Generalis lege decernimus, neminem sibi esse Judicem, vel Jus sibi dicere debere. In re enim propria iniquum admodum est, alicui licentiam tribuere sententiae.* Quod habitum moralem hujus legis attinet, tantum abest, ut illum ex civilibus rationibus eruamus, ut potius eundem plane naturalem asserere nemo dubitet. Principalis ratio hujus legis est, quia iniquum est, in re propria alicui sententiae licentiam tribuere, quae ratio fundamentum suum in morali temperamentorum humanorum cognitione habet, quippe mortalium affectus eum in modum sunt comparati, ut prae reliquis omnibus quilibet se sibi proximum ducat, et ita Philautia homini connata obstet, quo minus rite judicare in sua causa possit,

fit, ut omittamus avaritiam, ambitionem aliaque, quae Judicem ad male judicandum possunt impellere, cum jam sub Philautia, accurate loquendo, contineantur. Equidem ita crude asserere nolum, omnes Judices in propria causa inique esse judicatu- ros, saltem ex principiis communibus hoc patet, Judicem etiam in sua causa bene judicare posse: quis enim justitiam a genere humano in univ- ersum relegabit, adeo, ut ne in uno cultore uno casu inveni- enda esset; verum quia hirundo non facit ver, legesque dispo- nunt de eo, quod ut plurimum fit, et singulares casus non attendunt, hinc optime se habet constitutio. Quamquam hoc quodammodo durum videatur, de Viris tam gravibus, quales ut- runque sunt Judices, jurejurando ut plurimum devincti, suspi- cionem fovere, ac si propter privata commoda publico officio male functuri essent, tantisque flagrarent vitiis, quibus co- hibendis nec jurisjurandi religio sufficeret. Sed facile respon- deri hic poterit, et Judices esse homines, hinc judicium esse iis in sua causa prohibi- tum, quia jus naturae et ordo judiciarius ob- stet. Id adhuc addendum, quod cum in *b. l. un. C. ne quis in sua causa*, omnes male judicari praesumantur, ea contrariari videatur, arg. *l. 51. ff. pro socio*. Cum *l. un. C. ne quis etc.* coincidit etiam ex parte *l. 10. de Jurisdictione*. vestigia quoque hujus materiae hinc in- de leguntur, v. g. *l. 77. ff. de jud. l. f. penult. C. ubi Senatores*. ut igitur cum constitutio haec materiam specialem tangat, quae adeo multis exceptionibus obnoxia non est, civiles de ea positiones ita- uberes, ut alibi non sint, et plura, quae ingenium judiciumque suum fatigent, Dd. expedienda relinquantur. Caeterum in universa *l. un. C. ne quis &c.* nihil occurrit, quod dilucidandum esset, nisi, quod forte in rubrica differentiam observasse juvabit, quae haec est: Ne quis in sua causa judicet, vel jus sibi dicat. Hic con- tradistinguitur vox judicare, phrasi jus sibi dicere, scilicet judicare respicit Judicem pedaneum, jus dicere vero Magistratui tantum competit, utpote qui gaudet mixto imperio, secundum ea, quae c. I. §. 4. asseruimus. Quod porro ad sensum verborum, neminem sibi jus dicere debere, attinet, is linea sequenti optime erutus est;

i. e. neminem in propria causa licentiam sententiam ferendi habere debere. Vnde etiam patet, Judicem suspectum hoc argumento proprie non contineri, sed propter connexitatis rationem tantum huc solere trahi, sicut et illud ex principiis moralibus clarum est, Judicem in propria causa, si forte de facto existat, quandoque cum injuria injustae sententiae latorem dici posse.

§. 11.

Negat Illustris Coccejus *Dissert. sua de Judice in propria caus. lib. 4.* Judicem ullo modo in causa propria obtinere posse. I. Quia ipsa naturalis pugna obstat inter rationem Judicis et partis, tam respectu cognitionis, utpote quae tertium duas partes litigantes intervenientem requirat, quam respectu executionis, quae superiorem requirit, qui eam decernat in inferiorem. Superior enim se ipso vel parte suo nemo esse potest *l. pen. ff. de Recept. l. 13. §. pen. ff. ad Sct. Trebell.* II. Quia nimia suspicio adit ex Philautia et sui ipsius studio enata, quam et nos §. praecedenti pro fundamento *l. un. C. ne quis in pr. caus.* allegavimus, accurateque loquendo etiam priorem causam, quoad cognitionem involvere putamus. In decidenda igitur quaestione, an Judex unquam in sua causa obtinere possit, videndum est, an rationes allegatae, quae ei obstant, removeri possint, sublata enim causa, tollitur et effectus. Verum eae removeri non poterunt: fac v. g. (fingi enim alius tenoris casus nequit) Titium Judicem laesisse Cajum actorem ex opinione sua in emtione venditione ultra dimidium, coram eodem Titio Cajum ad rescindendum contractum vel justum precium adimplendum agere. Excipere autem et probare Titium, quod Cajum non laeserit, seque ipsum hoc modo absolvere, annuente Cajo et libero arbitrio a limine judicii discedente. Talis casus ex hypothese civili ob indolem judiciorum et eorum constitutionem non poterit subsistere, si tamen barbaries et legum civilium ignorantia, eum in modo aliquo in loco obtinerent, ut casus talis revera contingat, is ipso jure nullus erit *t. c. ne quis in sua causa jud.* quanquam talis Judex

Jude
sub f
doqu
duct
facile
loqu
nis p
dari
tural
actio
cietat
pend
ret:
minil
Cocce
te, r
sub m

supra
Judic
lunta
auter
desid
stion
ferre
non
propr
est, r
legis
di ha
nexa
ob ca

Judex, improprie sic dicendo forte bene judicavit, quo respectu sub fin. §. praeced. adsertum est, Judicem in propria causa quoadque cum injuria injustum dici posse. Si vero casus modo adductus mutatis mutandis de rationibus naturalibus supponeretur, facile emergeret, in casu hoc nec Judicem nec judicium proprie loquendo occurrere, sed esse actionem instar merae transactionis privatae; ut itaque optime sese habeat decisio Ill. Cocceji, non dari ullo modo Judicem in propria causa tam civili, quam naturali jure. Quod enim Hobbes. *de Civ. c. v. §. 9.* quemlibet actionum suarum Judicem faciat, illud, postquam homines in societatem coierunt, ultra actionum privatarum judicium, quo expendimus, an conducant nobis nec ne, extendere absurdum foret: Grotii vero sententia, quod judicia non a natura, sed ab hominibus sint, *l. 1. c. 3. §. 1. de I. B. et P.* non obstat, quamvis aliter Coccej. *Diss. de Jud. in sua causa th. 2.* utpote quo principio stante, nihilominus asseri potest, homines in judicia constituenda sub rationibus supra h. §. enarratis consensisse.

§. III.

Posito itaque fundamine ulterius procedendum. §. 1. cap. 1. supra jam ordinem hujus capituli adumbravi, scil. quod tractatio judicis in propria causa secundum tres species Jurisdictionis, voluntariae, contentiosae et criminalis instituenda sit. Propterea autem eam selegi distinctionem, tum quia ipsa tractatio talem desiderat, utpote sibi convenientissimam, tum quia omnes quaestiones, quae hic moveri possunt, suo ordine distinctas huc referre licet. Accurate quidem loquendo Jurisdictio voluntaria non in totum huc pertinet, quippe quae *l. un. Cod. ne quis in propria causa*, quam materiae sedem fecimus, comprehensa non est, nisi quatenus causae cognitionem desiderat, quod ex verbis legis allegatae, neminem licentiam in sua causa sententiam ferendi habere debere, per se patet, quia tamen minus commode connexa laecerentur, et reliquae Jurisdictionis voluntariae positiones ob causae continentiam hic proponendae sunt. Quod igitur ad

C

Juris-

Jurisdictionem voluntariam attinet, an circa eandem Judex in propria causa existere possit, anceps est quaestio, nec prius decidenda, quam Jurisdictionis illius voluntariae indoles penitus sit excussa. Generalia huc pertinentia *cap. praec. §. 4.* innuit. Heic accuratius attendenda est Jurisdictionis illius indoles, et subnata ex ea distinctio, an Judex circa eam officio suo, cum vel sine cognitione, fungatur. Scilicet occupatur Jurisdictio voluntaria circa actus ut plurimum indifferentes hominumque libero arbitrio relictos, quia tamen et hos indubitatae fidei esse expediebat, hinc medium requirebatur, quo actibus illis fides publica conciliari possit. Repertum hoc est in Jurisdictione voluntaria; quia tamen minus prudentes a callidis saepe hic falluntur, aliaque aliis hominibus praejudicia exinde nasci possunt, et Respublica hoc modo directae vel indirectae laesioni obnoxia est, hinc cognitione in illis actibus opus videbatur, in quibus effectus noxii modo memorati metuebantur. Et in hoc fundanda est decisio quaestionis, an Judex in voluntaria Jurisdictione in sua causa existat, ut pergendo ad specialia jam videbimus.

§. IV.

Scilicet si causae cognitio non requiritur in Jurisdictione voluntaria, Judex duplicem sustinere potest personam, quod Dd. exemplo Comitum Palatini et Notarii utcumque illustrant. Ita *l. 3. ff. de Adopt. Emanc.* filiusfamilias Magistratus apud se adoptari et emancipari potest, quamvis post *Nov. 81. lex 3. de Adopt.* superflua videatur, cum ea novella cautum sit, ut, simulac quis Magistratus dignitatem adeptus est, ipso jure patria potestate sit solutus, ut ergo emancipatione apud se facienda opus non sit. Dein quoad adoptionem probabile non est, Magistratum se in Adoptionem alii daturum, ratione *nov. 81. all.* obstante: *Quis indignum legum et temporum est, manere aliquem sub potestate alterius, qui tantorum Judex sit,* id quod fit per arrogationem in casu quaestionis existentem, utpote per quam transmissum in patriam potestatem *l. 2. §. f. ff. de Adopt. l. 15. pr. l. 40. pr. ibid.* Neque

Neque obstat assertioni nostrae, qua Judici duplicem personam tribuimus *l. 9. ff. de pactis*, qua difficile esse contenditur, ut unus homo duorum vicem sustineat. De moralibus enim personis res clara est, quod plures possint in uno subjecto concurrere; dein quod difficile est, non statim est impossibile. Dantur insuper alii casus, quibus unum plures personas sustinere, in aprico est. *v. l. 59. §. 1. in f. ad Sct. Trebell.* cujus decisio in eo fundata est, quod eadem mulier separatam et haeredis et matris personam repraesentaverit, hinc duplicem personam unum sustinere posse, nisi vel absurdi quid inde resultet, aut expresso jure id prohibeatur, rectè assertitur apud Brunn. *in Comm. ad ff. adl. 3. de Adopt. Emanc.* Circa hypothecam quaeritur, an Judex creditor apud se et sua acta eam consentiente debitore possit constituere. Res immobiles Judicis auctoritate hodie ut plurimum esse oppignorandas, liquet Carpz. *p. 2. c. 23. def. 1.* etc. sed an ad Jurisdictionem voluntariam referenda sit constitutio hypothecae, illud dubium. Licebit nobis eam eo referre, nihil enim in voluntaria hypothecae publicae constitutione occurret, quod actionis indifferentis naturam immutet, quanquam hic consultum, imo necessarium est, quod supra *Cap. 1. §. 4.* jam monitum, ut actus hic coram Judice competente expediatur, quippe cui ob rei immobilis situm jus est quaesitum. Ad ipsam quaestionem determinandam quod attinet, negari ea non potest, propria enim negotia Jurisdictionem voluntariam incurrentia Judex apud se expedire potest omnia et singula, si partis alterius praejudicium non subsit *a. l. 2. ff. de off. Praet. l. 2. ff. de off. Praef. l. un. §. 2. ff. de off. Cons. l. 3. 4. de Adopt.* Sed hic praejudicium alterius partis non subest, et quamvis vulgo hic causae cognitio intercedat, ea tamen vera causae cognitio non est, sed nuda tantum revisio et requisitio facti, in evolutione libri, in quem actus illi referri solent, consistens, scilicet an res creditori hypothecae in modum obliganda, alii jam sit obligata, nec ne.

§. V.

Facili negotio et de reliquis Jurisdictionis voluntariae speciebus

cibus calculum inire licebit. Sic in transactione relictorum alimentorum *l. 8. pr. ff. de trans.* cautum, ut ea semper Praetore Autore fiat; non poterit igitur Judex haeres cum legatariis alimentorum apud se transigere, praesertim si eorum conditionem per transactionem meliorem non reddat, obstante d. l. ratione: quia facile transigunt hi, quibus alimenta futura relicta erant, contenti modico praesenti. Hinc si legatarii alimentorum facta transactione stare postea recusant, frustra haeres Judex transactionem apud se factam esse excipiet. Sic et Judex tutor pupilli bona male apud se alienabit, sibi tamen consulens, si adeat alium Magistratum, qui pro religione sua aestimet, quae possint alienari et obligari debeant. *l. 1. ff. de rebus eorum q. s. tut. vel cur. sunt.* Porro *§. 4. J. qui et quib. de causis man. non poss.* cavetur, ne dominus XX. annis minor manumittat servum, quia facile Domini, quibus nondum firma satis aetas contigit, a servis technis induci et ad manumissionem persuaderi creduntur. Si obtineret itaque, ut Judex annos XX. nondum egressus, *l. 57. de re jud.* servum suum emancipare vellet, quaeritur, an apud se de sua causa cognoscere posset. Et hoc, si legibus stricte inhaerendum, negandum, obstat ratione *§. 4. J. qui et quib. de causis man. a. §. 2. l. un. de off. Conf.* De donationibus quoque cautum, quod si illae excedant 500. solidos, apud acta eas insinuari necessè sit. *§. 2. J. de donationibus.* Si igitur Judex donationem hujusmodi sibi vel a se factam, quingentosque solidos excedentem, apud se insinuare vellet, quaestio est, an jure id fieret, et donatarius ea ratione tutus sit? Neg. iterum est quaestio, incassum enim leges hanc insinuationem non introduxerunt; homines enim regulariter ad donationes proclives non sunt; hinc metuendum, ne technis dolove vel sinistro rationis usu ad tam amplas donationes inducti sint. Praeterea publice interest, ne cives per nimias liberalitates in paupertatem redigantur, hinc Judicis officium hic est, cavere, ne ex causa liberalitatis detrimentum quis capiat, quod adeo se exerit, ut et jurejurando donatarius possit adstringi, ad fraudes, si de illis suspicio sit, detendas.

gendas Brunn. *ad l. 32. C. de don.* hinc Judex in donatione sua excessiva cognoscens, in sua causa decideret, quod improbatum est. *l. un. C. ne quis in sua causa.* Secus est de insinuatione testamentorum apud acta, de qua *vid. l. 18. et 19. C. de testam.* hanc enim Judex apud se facere potest. Hinc nobilis Jurisdictionem habens coram actis Judicii sui valide testatur. *Carpz. p. 3. const. 3. def. 14.* modo de expressa Autoris sui voluntate constat, fieri enim potest, ut forte fortuna testamentum inter acta referatur, tutius ergo erit, huic actui adhibere Scultetum et Scabinos. Bonorum possessionem edictalem *l. 3. §. 14. et seqq. de Carb. Ed.* apud se agnoscere posse Judicem, affirmari potest *a. §. 2. l. un. ff. de Off. Conf.* secus est in decretali *l. 2. §. 1. ff. quis ordo in bon. poss. serv.*

§. VI.

Delabimur ad contentiosam Jurisdictionem, postquam Judicem in voluntaria occurrentem satis illustratum confidimus. Mentio contentiosae Jurisdictionis facta est *§. 4. Cap. pr. ec.* Plenius autem definiendo ea est, publica juris dicendi potestas, exercenda in partes litigantes, et ut plurimum invitas. Quod ea exerceatur in partes litigantes, hoc civiles causas eo pertinentes denotat; quod autem in invitos competat, illud asseritur, ut jurisdictioni voluntariae eo clarius contradistinguat. Rei enim utcumque judicium in hac jurisdictione contentiosa averfantur, hinc fugientes audiunt *l. 13. §. 2. C. de Jud. l. fin. in fin. pr. et §. 3. C. de bonis, quae liber.*, quod in jurisdictione voluntaria non occurrit. De contentiosa autem jurisdictione proprie sermo est *in l. un. C. ne quis in sua causa*, utpote qua nemo sibi in sua causa jus dicere, aut sententiae ferendae licentiam habere debet. Vocis causae significatus *§. 5. cap. 1.* jam enucleatus est: heic quid propriae causae nomine veniat, explicandum. Eleganter respondet JCtus in *l. 1. §. 11. ff. quando appellandum*: Palam est, inquit, eam esse propriam causam, cujus emolumentum vel damnum ad aliquem suo nomine pertinet. Redundat inde, quod *l. un. Cod. ne quis in sua causa*, tantum de iis causis loquatur, quae vel proprio vel

privato jure ad nos immediate pertinent, excludere autem illas, quae per consequentias et mediate tantum commodis nostris vel favent vel officiant.

§. VII.

L. 9. §. 2. ff. de Rec. arbitr. igitur, qua continetur, quod Judex causae ordinarius in ea causa arbiter esse non possit, ne, si postea agatur ad id, quod interest, arbitrium Judicem exequi, Judex, qui fuerat arbiter, suspecti postuletur, quemadmodum Bachov. *ad ppōra de recept. q. a. r. c. 2. n. 2.* tradit, non se fundat in *l. un. Cod. supra alleg. Ne quis in sua causa.* Causa enim Judicis propria non est, nec damnum nec commodum immediate ad ipsum redundat. Similiter allegata modo lex non obstat, quin Advocatus ejusdem causae Judex esse possit, bene tamen id prohibent *l. 17. ff. de Jurisdictione. l. 6. C. de postul. c. 36. X. de appell.* Affector quoque Magistratus in suo judicio Advocatus per *l. un. C. ne quis in sua causa*, potest esse. Prohibetur tamen *l. 5. de off. assess.* neque Judex, qui aliàs suspectus est, hac lege continetur, hinc minus accurate Lauterb. *Comp. ff. t. de Jurisdic. voce suspectum Judicem*, quando suspectum Judicem esse adserit, qui causae commodum vel incommodum sentit, allegat saepe dictam *l. un. C. ne quis in sua causa.* defendendae sententiae suae. Porro huc non pertinet Judex, qui causam suam fecisse dicitur *l. 15. §. 1. de Jud. i. e. male judicavit*, sive dolo sive culpa et imprudentiali. *ult. pr. D. de var. et extr. cogn.* Causam enim suam fecisse dicitur Judex, non quod causa proprio nomine ad eum pertineat, sed quod dolus et culpa ipsius efficiat, ut periculum litis sustineat, et aestimationem ejus solvat, quam cum solvit, merito suam potest dicere. Pari modo si Judex à parte una haeres denominatur, aut rei controvertens legatarius *l. 8. §. 3. ff. de alienat. jud. mut. caus. f. legem un. C. ne quis in sua caus.* non incurrit, non enim sua immediate causa ad est, sed haereditis est, post hujus mortem demum ad Judicem devolvenda, nihil tamen vetabit, quo minus suspecti postuletur. Neque tandem Judex, qui dona accipiendo peccat, lege unica saepe

memo-

memorata notatur, quanquam sententia ejus non aliter ac si in sua causa prolata esset, nulla est, *l. 7. C. quand. provoc. non est. necess.* sed *l. Jul. repetundarum* incurrit, de qua *t. tit. in ff.*

§. VIII.

Sed quem in finem haec differuntur? Illustr. Coccejus in *Diss. sua de Jud. in sua causa th. 7. et 8.* differentiam horum recte innuit. Scilicet, quicumque Judex contra *l. un. C. ne quis in sua causa*, hoc est in sua causa pronunciat, ejus sententia ipso jure est nulla, non ergo opus est, ut quis restituatur, appellet, aut rescissionem sententiae petat. Imo nec praescriptione nec consuetudine talis sententia in tutum collocari potest. Praescribi non potest, actiones enim, quae ipso jure nullae sunt, per tractum temporis validae non redduntur: consuetudine introduci nequit, ut quis in sua causa jus dicat, haec enim si jus faciat, rationalis esse debet, *c. f. X. de consuet. c. mala dist. 8.* quod autem contra naturalem rationem talis sit consuetudo, hoc ex *§. 2. hujus cap.* colligi potest. Judici igitur in propria causa pronuncianti impune non paretur, non secus ac feminae arbitrium suscipienti, de qua in *l. f. C. de rec. arb.* et omnis processus in sua causa factus ipso jure nullus est. In casibus autem §. praeced. adductis hoc non obtinet, quippe quibus Judex suspecti postulari potest. Potest enim postulari tantum suspectus, praecise non debet, si enim pars altera judicium apud eum inchoat et litem contestatur, nulla suspecti Judicis exceptione opposita, suae negligentiae id imputet, judicioque subsistente sententia valebit *can. 20. X. de sententia et rejudicata. l. ult. C. de Except.* Exceptiones enim dilatoriae ante judicium coeptum sunt opponendae, *l. 4. de Jurisd. omium Jud.* tamen permittit, ut possit appellari, quod cum nihil speciale sit, poterit et is, cui à suspecto Judice sententia lata est, appellationem interponere. Si vero et appellare intra decendum neglexit, tunc sibi habeat, nec restitui poterit, nisi sufficientes restitutioni allegare poterit causas, v. g. ignorantiam facti alieni, scientiam causarum suspicionis ex postfacto acqui-

tam,

eam, tunc enim poterit restitui. *l. 1. §. 1. ff. quibus ex caus. maiores in integrum rest.*

§. IX.

His praemissis et suppositis celebrem illam *l. 10. ff. de Jurisdictione et l. 77. ff. de Jud.* antinomiam conciliare audeo. Insigne hoc controversiarum mare est, in quod Dd. excurrerunt; aera tamen conatibus suis minus secunda. *L. 10. ff. de Jurisdictione*, ait Ulpianus, *qui Jurisdictioni praeest, neque sibi jus dicere debet, neque uxori, neque liberis suis, neque libertis, vel ceteris, quos secum habet.* Africanus *l. 77. de Jud.* contrarium asserere videtur: *In privatis*, inquit, *negociis pater filium vel filius patrem Judicem habere potest.* Cujac. *tract. ad Afric. 3.* allegatus apud Huber. *Prael. ad ff. tit. de Jud. §. 8.* hos textus obstantes sic conciliat: Haec, inquit, non sunt contraria, potest, sed non debet, rectius enim fecerit, si in re patris aut filii abstinuerit munere judicandi; Uno verbo *jus*, altero *honestas*, significatur; Verum ibidem eum refutat Huber, quod scilicet verbum *debet* de interna et imperfecta Judicis obligatione intelligendum non sit, sed de obligatione externa perfecta et necessaria, quam leges judici addunt, hinc vox *debet* idem significat, quod oportet. Significatum autem hunc esse genuinum prob. *ex l. 1. pr. ff. de Edend.* ubi idem Ulpianus sic ait: *Qua quisque actione agere volet, eam edere debet*: quod autem oporteat actorem actionem suam edere, illud liquet. *l. 4. pr. d. §. et l. 2. de Edend.* Dein fac etiam, quod significatus voculae *debet*, non obstaret, aliud momentum hic occurrit, quod nempe si asseratur Judicem, si honestati suae non consulere velit, in causis familiae suae jus dicere posse, quod facit Cujacius; asseratur etiam, quod quis in propria causa judicare possit: propria causa enim est, cujus damnus vel commodum suo nomine ad aliquem pertinet. *l. 1. §. 11. ff. quando appellandum*, quod ratione familiae ad quemvis patrem familias, ceu familiae caput, suo nomine redundat. Impossibile autem est, ut quis proprie in sua causa judicet, quod supra §. 2. est demonstratum: inde quoque et haec obstant, quod

quo minus Cujacii sententia locum invenire possit. Altera Doctorum opinio in conciliandis textibus his fundat se in differentia verborum *Jus dicere et judicare*, quorum illud *l. 10. ff. de Jurisdictione*, hoc *l. 77. ff. de Jud.* continetur. Jus dicere enim, ut supra jam monitum, de Praetore, judicare vero de Judice pedaneo praedicatur: ergo putant Autores hujus asserti, quos citatos vide apud Wissenbach. *ad tit. de Jurisdictione tb. 41.* repetitos apud Huber. *Prel. ff. t. de Jud. §. 8. l. 10. de Jurisd.* loqui de Praetore, *l. 77. de Jud.* de Judice pedaneo, illum non posse jus dicere, hunc vero posse judicare. Sed utut differentia allata bene se habeat, et refutatio Huberi modo allegati adeo firmo talo non stet, utpote qui contendit, quod si Praetor non possit jus dicere i. e. dirigere processum, *l. 10. ff. de Jurisdictione*, quod tanti praecedentis non sit, multo minus Judex pedaneus possit judicare, i. e. sententiam ferre, quod gravissimi praecedentis sit: non enim simpliciter asserti potest, sententiam ferentem Judicem pedaneum gravius damnum posse inferre parti litiganti, quam illum, qui dirigit processum, quin imo contrarium probabilius est, cum pedaneus Judex ad formulam à Praetore praescriptam sit alligatus, quod bene observavit Thomas: *in Addit. ad eundem Huber.* quamvis haec omnia, inquam, non obstant, si quis tamen adlatae differentiae in his textibus componendis adstipulari vellet, manifestam et inexplicabilem antimoniam suscitaret et legibus earumque ipsissimis verbis contrariaretur. Obstat enim totus Tit. C. *ne quis in propria causa judicet, vel jus dicat*, inque ejus *l. un.* haec verba judicare et jus dicere sibi contradistincta expresse sunt, et aequaliter jus dicere et judicare in sua causa prohibitum est, ut igitur nefciam, qua fronte Dd. in ipsos textus offenderint, et ut fodinam condiant, integram aperuerint speluncam.

§. X.

Alii, in quibus etiam Gothofred. *ad l. 77. ff. de Jud.* distinctionem inter jurisdictionem voluntariam et contentiosam adducunt, legesque sibi contrarias sic explicant, quod *l. 10. ff. de Ju-*

jurisdictione de contentiosa, l. 77. ff. de Judiciis de voluntaria loquatur. Illud quidem verum est, quod in voluntaria jurisdictione filius patris Judex esse possit, et vice versa, quod ex antecedentibus liquet, verum exinde non sequitur, quod l. 77. de Jud. voluntaria de jurisdictione agat. Verba in ea lege occurrentia in privatis negotiis rem familiarem et patrimoniam innuunt, Hub. Prael. ff. t. de Jud. §. 8. ad hanc autem actionem legis, quas vocant, in jurisdictione voluntaria occurrentes minime poterunt referri v. g. emancipatio, adoptio, manumissio. Restat adhuc quarta opinio conciliandi hos textus, quam fovet Huber. loco saepe citato, in l. 6. ff. de Rec. art. fundata, cujus haec verba sunt: *Quin etiam de re Patris dicitur, filium familias arbitrum esse; nam et Judicem cum esse plerisque placuit.* Quod arbitrum de re Patris possit constitui, hoc ex consensu alterius partis litigantis dependet, cui forte praejudicium metuendum, si autem illa pars consentiat, volenti non fiet injuria. Probat Ictus hanc legis sententiam de arbitro ex simili de Judice; similis ergo ratio necesse subesse, nempe consensus partium, idem est ergo, ac si diceret: nam et Judicem filium de re patris esse, si partes consentiant, plerisque placuit. Potest igitur Pater in re filii Judex esse l. 77. ff. de Jud. si partes consentiant; non potest, si non consentiant, l. 10. ff. de Jurisdictione. Sic rem explicant sententiae Patroni. Verum ab arbitro ad Judicem minus firmum ducitur argumentum; hujus enim constitutio negotium privatum est, hinc privatorum consensu tantum absolvitur, Judicis officium est publicum, et a legibus terminis suis circumseptum, quos privati consensu suo interpositio arctare aut producere non possunt. Quanquam igitur conciliationem hanc ita simpliciter et crude prolatam non approbo, fateor tamen Huberum ex mea sententia inter reliquos, quorum opiniones adduximus, veritati proximum esse. Scilicet probe annotanda est insignis illa differentia l. 10. ff. de Jurisdictione ab altera l. 77. ff. de Jud. In prima tantum sermo est de Patre in causa filii et familiae suae judicante, nil autem dicitur de filio in causa patris jus dicente. In altera lege vero et de fi-

lio in causa Patris, et de Patre in causa filii jus dicente agitur. Heic adducenda est observatio illa, quam §. 8. hujus Capituli inculcavimus, quod scilicet multum interfit, an Judex in propria causa judicet, sive an suspectus sit; illo enim casu sententia ipso jure est nulla, hoc vero querela suspecti Judicis interponenda. Et in his fundanda est legum adductarum conciliatio. *L. 10. ff. de Jurisdictione* quippe loquitur de Patrefamilias judicante in causis filii sui, in patria potestate adhuc constituti et reliquae familiae suae, uno verbo in propria causa *a. l. 1. §. 11. ff. quando appellandum*: commodum enim vel incommodum familiae ad Patrefamilias suo nomine pertinet, hinc et sententia de causis illius lata ipso jure nulla est, *l. 10. ff. de Jurisdictione*, et *l. un. C. ne quis in sua caus.* *L. 77. ff. de Jud.* vero continetur, quod filius patrem, et pater filium in negotiis privatis Judicem habere possit, hoc ita explico: filius patrem Judicem habere potest, si sit emancipatus, hic enim sibi acquirit, non patri, igitur propria patris causa non est, si causa filii controversitur. Sed objicis, suspectus tamen est! concedo, sed §. 8. jam demonstratum, quod etsi suspectus judicet, judicium tamen subsistat, si pars altera, de cujus praedicio agitur, querelam non interponat, et sic per indirectum consentiat. Exinde est, quod Huberi sententiam veritati inter reliquas proximam esse asserui: Alter casus, quo filius patris Judex esse potest, eodem modo explicandus, scilicet sub conditione, si querela suspecti non interponatur. Hae leges itaque non obstant sibi, differentia modo casuum diversorum, de quibus loquuntur, probe observata. Quin tamen quodammodo intricatae leges hae videri possint, non nego; hinc tot discrepantes Doctorum opiniones, et Wissenbachii apud Hub. *loc. cit.* illas ad rectae rationis trutinam revocantis exclamatio: Hae conciliationes infirmiores sunt, quam ut arietem sustinere valeant. Mihi etiam in hac quaestione J. Cui. dissentisse videntur.

§. XI.

Cum contentiosa Jurisdictio species civilis jurisdictionis sit,

eidem semper cohaeret potestas publice statuta et iudicata mo-
 dica coercitione tuendi et exequendi, *l. 1. §. f. l. f. §. 1. ff. de off. ejus
 cui mand. est Jurisdic.* quae apud Romanos mixtum imperium
 dicta fuit. Cum itaque Judex citatum à se reum, contumacem
 vero et fugitivum personae suae prehensione detineat, aut cap-
 ptis bonis eum redire cogat, non potest dici, ipsum sua in cau-
 sa iudicasse, facit enim, quae officii sui sunt, hinc et Judex eo
 nomine injuriam perpetrasse dici nequit. *l. 13. §. 1. et §. 6. ff. de
 Injur.* quia juris et officii executio nihil injuriae habet, quod si
 tamen excesserit Judex in officio suo, nihil prohibet, quo minus
 injuriarum possit conveniri. *l. 15. §. 32. ff. de injur.* Porro si
 Judex multam indicit etiam sibi aut fisco suo applicandam, v. g.
 olim in Albi corrupti actione, quod hodie applicatur ad decreta
 publice affixa, ludibrioque habita, et pro consequenda multa,
 pignora capiat, aut se in bonorum possessionem immittat, male
 dicitur, eum sua in causa Judicem extitisse, secundum ea, quae
 supra adducta sunt. Evanesceret certe, si ea, quae Judicis offi-
 cio continerentur, sub praetextu hoc ab illis ablata essent, om-
 nis judiciorum auctoritas et elusoria redderetur, cum nec di-
 gnitatem suam tueri, nec sententias suas exequi Magistratibus li-
 berum foret. Et quanquam non nego, durum quodammodo
 videri, si Judici cognitio relinquatur, in causa, qua suum verfa-
 tur commodum, ut in casu modo adducto, aliisque pluribus,
 v. g. si haereditatem indigno auferat et fisco suo applicat *t. t. ff. et
 C. de his. quae ut indign. l. 1. pr. ff. de jure fisci*, quippe in quibus
 idem ferme philantiae periculum subest, ac si causae emolumentum
 privato nomine ad eum spectet. Nihil enim interest, an
 commodum aliquod privato an publico nomine acquiramus, si
 scilicet rationem suspecti Judicis, vel plane prohibiti in depravatis
 ejus affectibus ponamus. Qui enim summa cum avaritia alienis
 opibus acquirendis tanquam privatus inhiat, is Judex factus tan-
 tum abest, ut unguis suas cohibeat ab injusta acquisitione, ut
 potius metuendum sit, eum autoritate publica stipatum proter-
 vius multo eas esse prolaturum. Saltem quisque cordatus fa-
 cile

cile fatebitur, quanta qualiaque injustitiae documenta hoc respectu in foro quotidie edantur. Interim tamen cum Judices sint personae utcunque graves, sacro insuper jurejurando ad officium bona fide administrandum obstricti, quod pecuniarium aliudque ob emolumentum leviter transgredi non praesumuntur, fides eorum non facile vacillans reddi, aut plane interverti debet, quod si tamen contrarium appareat, nil vetat, quo minus coram superiori Judice pars laesa suspecti agat, laesionem suam deducat, et a laedente Magistratu damni dati restitutionem exigat: si autem a supremo Judice hoc casu praejudicium sibi pars litigans factum esse credat, non superest aliud remedium, quam consuetum illud supplicationis, quod pro moribus regionum varia nomina sortitur, et in requisitis suis ex parte variat. In Camera Imp. obtinet revisio *Ord. Cam. p. 3. t. 51.* si sententia sit ex culpa negligentiaeque Assessorum vel Procuratorum lata; si vero ex dolo, corruptione aut affectu, qui casus noster est, Syndicatus agi potest, quod remedium etiam in jure nostro est fundatum, *a. h. 15. §. 1. ff. de Jud.* quo pars gravata Judicem male judicasse asserit, et propterea omnis damni restitutionem ab eo petit. *Ord. Cam. p. 3. tit. 53.* quae actio, quum in aliis quoque judiciis possit applicari, nullus dubito.

§. XII.

Restant adhuc aliqui casus, quorum decisio ex antecedentibus fuit. Nimirum quaestio est, an Judex gravem sibi ut Judici illatam injuriam punire possit? ita ut non peccet contra *l. un. Cod. ne quis in sua causa.* Facilis est responsio ex *c. 1. de poenis 6.* Potest enim judicare, cum talis injuria officium ejus directo petat, et igitur in publica, non in sua causa judicet. Quia tamen cum injuria Reipublicae privata quoque Judicis injuria conjuncta est, in qua aestimanda vindicta et ambitio obstant, quo minus homines aequa lance rem ponderent, hinc ad evidendam suspicionem Judex consultius egerit, si acta ad decisionem litis transmittat, ipseque non pronunciet. *Carpz. Proc. l. 3.*

3. 4. n. 107. Hoc obtinet, si injuria sit notoria, si enim non notoria sit, tunc ad Judicem, qui injuria petitus dicitur, non spectabit inquisitio, ceu allegatus apud Coccej. *in Diss. de Jud. in sua causa th. 15.* judicat Gail. *Obs. 39.* id quod et ex supradicto *c. 1. de poen. 6.* colligitur. Tota quaestio, an Judex suam injuriam vindicare possit, distinctione inter civilem actionem et criminalem persecutionem sopiri potest. Si enim Judex criminaliter punit injuriantem, tunc publicum interesse persequitur, id quod ei licet, si vero civiliter agit contra injuriantem, tunc cum publico privatum suum interesse conjunxisse videtur, de quo ipse pronunciare non potest. Porro Coccej. *d. Diss. th. 16.* adserit Judicem in puncto competentiae fori ipsum cognoscere posse, quia ipsa Jurisdictionis qualitas agitur, haecque publica causa non privata sit *a. l. 2. §. 6. l. 5. ff. de Jud.* Verum id ita simpliciter obtinere hodie haud affirmarim. In judiciis quidem ab uno Domino pendentibus, et ubi casus ad ea pertinentes determinati sunt, hoc facile concesserim, sed in locis, ubi plures concurrunt Jurisdictiones, quorum limites incerti sunt, hoc adserere velle, manifestam saperet iniquitatem; quilibet enim Judex augmentum suam capere Jurisdictionem alterius cum detrimento quaeret, id quod et quotidiana exempla testantur. Secus est de fisco, utpote in cujus causis ipse Magistratus cognoscit et decedit, quanquam ex eo salaria aliaque forte commoda capit. Quod olim quoque obtinuit, ubi Princeps fisco suo certos Praefectos dedit, Procuratores vel rationales dictos, qui in causis fisci ipsi cognoverunt. *l. 2. l. 5. l. 6. l. 10. C. ubi caus. fisc. l. 2. in f. t. t. C. si advoc. fisc. l. pen. C. ubi caus. stat. agantur.* Plures adhuc textus citat Coccej. *Diss. de Jud. in sua causa th. 17.* Quoad iudicium Camerale idem sancitum est *Ord. Cam. p. 2. tit. 20.* Quin autem laesiones his casibus quandoque emergere possint, nullum est dubium, hinc et si illae in aprico sint, nihil prohibet, quo minus suspecti agatur, et talis Judex rejiciatur. Si autem probatum speciale praecedendum non est, standum est jure communi,

muni, et propter causam officii sui ab ejus cognitione Judex secundum supra adducta rejici non potest.

§. XIII.

Supra cap. 1. §. 2: quo generalia Judicis innuenda erant, tam late eum supposuimus, ut etiam arbitrum eo retulerimus. Explicatus is est §. 3. sequenti. Nunc an in sua causa obtinere possit, dispiciendum. *L. 51. ff. de rec. arb.* hoc simpliciter negat, desumpta ratione exinde, quod tale arbitrium effectu suo destitutum foret, nemo enim sibi imperare vel se prohibere potest. Sed qualis ratio? Si enim nemo sibi imperare vel se prohibere potest, tunc omnes homines impetu quodam necessario, non libero arbitrio agere asseruntur, tuncque omnis actionum moralitas, eorumque in autores suos imputatio, poenae praemiaque cessant. Ast responderi potest: verba haec *sibi imperare et se prohibere* ita simpliciter capienda non sunt, nec hoc de fonte moralitatis actionum nostrarum praedicatur, scil. de libero arbitrio, quod eo nobis imperare aut nos prohibere non possimus, sed haec verba juris solennia sunt, inuentia potestatem illam arbitri eminentem, qua in partes in se compromittentes gaudet, et quidem tanquam tertius. Et haec verba subintelligenda puto, tanquam tertius, in ratione *l. 51. ff. de rec. arb.* non enim video, si arbiter sententiam jam tulerit, quis effectus ad eam exequendam exinde sequatur, quod sibi imperare aut se prohibere non possit, cum primo libera voluntate sententiam suam implere queat, et dein executio sententiae non apud eum, sed apud Judicem ordinarium sit impetranda. *a. l. 5. pr. C. de arb.* Uno verbo: sibi imperare, vel se prohibere idem est, ac sententiam ferre in sua causa, vel imperatoriam, sive prohibitoriam, id quod prohibitum est, cum contra naturam arbitrii sit, in quo tertius partium litigantium causis judicio suo intercedere debet. Is enim actus, quo rem controversam ipsius partis adversae arbitrio committo, compromissum non est, sed pacti aliusque conventionis nomine valebit. Quilibet h. m. sibi praedicare potest, cum

volem-

volenti non fiet injuria. Quod si filius in causa patris arbiter sit, subsistit arbitrium *l. 6. ff. de rec. arb.* non enim in propria causa judicat, quod prohibitum est *l. 51. ibid.* sed in patris, et quamquam suspectus dici potest, sufficit tamen, quod libero consensu eum elegerit pars, cui praejudicium metiendum erat, et sic eum sibi suspectum non esse, per indirectum affirmaverit. Pater verò in causa filii familias arbiter in legibus non occurrit, quia cum filii familias adhuc in sua potestate sint, *l. 4. ff. de his qui suz vel al. jur.* ipse in sua causa arbitrium susciperet contra *l. faepe alleg. 51. de Rec. arb.*

§. XIV.

Adductis iis, quae ad jurisdictionem contentiosam pertinere videbantur, superest, ut nunc et Judicem in sua causa circa criminalia occurrentem sistamus. Ociosum heic duco innuere, quae differentia inter civilem et criminalem Jurisdictionem sive merum Imperium, de jure Romano sit, cum ultro constet, ad eam civiles causas, in quibus privatum agitur interesse, referri, hanc vero in publicis causis occurrere et in reos criminum animadvertere. *l. 1. ff. de publ. Jud. Stryk. Vs. Mod. t. de Jurisd. §. 8.* Coincidit vero cum hac, altera distinctio, quae hodie ex moribus Germanorum viget, scil. in superiorem sive altam Jurisdictionem, et inferiorem sive bassam. Illa enim de criminibus cognoscit, haec de causis civilibus et delictis levioribus. *Stryk. Vs. Mod. t. de Jurisd. §. 6. et 7.* Casus autem speciales jam determinare prout ad hanc vel illam referuntur, nostrum non est, cum scopus sit indagare, quomodo Judex in criminalibus in sua causa occurrat, quae tractatio absque illa determinatione absolvi potest. Antequam vero ipsam rem aggrediar, paucis praemonendum est, excludi hic *avrodinias* illam, qua privatam persequimur vindictam, Judicemque proprium, in judicio publico judicantem supponi, non vero improprium, in sua causa sibi satisfactionem aut ultionem sumentem. Qualis est is, qui moderamine inculpaetae tutelae utitur, occiditque adversarium,

rium, item Pater et maritus, ille filiam, hic uxorem in adulterio deprehensas interimens. *l. 24. pr. l. 25. ff. ad L. Jul. de adult.* Similiter, qui furem nocturnum, postquam id cum clamore testificatus est *L. 4. §. 1. ff. ad L. Aquil. enecat. L. 9. ff. ad L. Corn. de Sicar.* Neque ergo huc pertinet Privilegium illud terribile, quod Ludov. IV. Imperator civibus Noribergensibus impertitus est, ceu vulgo asserunt, ut ipsis liberum foret, propria auctoritate liberos suos immorigeros in profluentem Pegnesi demergere, quae assertio alias quoque falsa est.

S. XV.

Facile erit nunc transigere de Judice in sua causa circa criminalia: doctrina enim hic proponenda ex antecedentibus fuit: Constat ex natura publicorum judiciorum, Judicem in sua causa criminaliter judicantem, non nisi duobus casibus supponi posse. Vel enim ipse Judex aliquid perpetravit, et de suis criminibus judicat, vel alii in ipsum deliquerunt, quorum delicta puniendo Judex officium suum interponit. Prior casus, quo Judex in suis criminibus judicat, extra quaestionem est: non enim hic solum de jure nullus foret, *l. un. C. ne quis in sua caus.* sed et naturae et ordini judiciorum publicorum repugnat, hinc non video, quomodo unquam talis casus ipsa re contingere possit. Delictum enim Judicis aut notorium est, aut non notorium. Si non est notorium, Judex ad suum judicium illud trahendo, quod alias non licet, se non prodet; si vero est notorium, ipsi in sua causa judicium nullo relinquatur modo. Sed quid, si Judex delicti alicujus confors sit, et cum illud praeter criminis sociis nemini liqueat, de eodem delicto judicet, annon in sua causa judicat, id quod contingere non posse, supra adsertum? Negandum non est, videri hanc causam ad Judicem suo nomine pertinere, cum, si officio suo satisfactorius, delinquentes ad edenda consortium criminis nomina cogat, *l. 11. C. de testif.* et suam causam publicet, cum probabile non sit, eos alii melius velle esse, quam sibi, si in eodem reatu constitutus sit, consortes vero si absolvit à judicio, et se a suo crimine absolvere videatur: Verum haec causa per

E

confe-

consequentiam quidem Judici emolumento vel damno est, sed revera proprio nomine, quod heic latitat, ad eum non spectat. Praeterea etiam, cum Leges captum hominum excedere non debeant, facti autem tertii scientia absque mediis acquirenda captum nostrum superet, per se quaestio cessat. Vnde, si emanaverit, Judicem in sui delicti complices inquirere, et ipse a cognitione mox removebitur, et delinquens Judex forum competentis fortietur. Quin quandoque tamen haec secus fiant, praesertim si Judex autoritate polleat, et nemo eum accusando crabrones irritare velit, illud cordatis ex lubrica rerum humanarum compage ultro liquet, fierique de facto, non de jure. Constat ergo in sua causa neminem criminaliter judicare posse. Exemplum enim illud Zaleuci, qui edixerat, ut omnis adulterium committens, ambobus oculis orbaretur, et filium criminis convictum puniverat ita, ut filius oculo uno, pater vero altero coecaretur, cum filius juventutis Princeps ingentis expectationis erat, quam, inquam, hoc exemplum magni rigoris est, huc tamen non pertinet. Non enim quia in causa filii judicavit, sequitur, ut in sua judicaret; neque oculus sibi ut effodiatur pronuncians, in sua causa pronuncians, cum ejus causa esse criminalis non possit, qui nihil deliquit, uti hic Zaleucus. Illi porro, qui occurrunt in *tit. ff. de Bon. eor. qui ant. sent. mort. s. confc.* ante sententiam latam, se ipsos interimentes, Judices in sua causa criminales non sunt. Horum enim officium est publicum, et Legibus determinatum, hi vero ut privati desperatione utcunque adacti mortem sibi consciscunt: inde Judices eo sensu, qui noster est, in sua causa criminali dici non possunt.

§. XVI.

Alter casus, quo Judex judicat in causa reorum in se delinquentium partim affirmandus, partim negandus est. Repetenda enim hic est dist. §. 11. allata, an Judex in causa sua privata, an in causa ratione officii ad eum spectante, sicque publica pronunciet. Primo casu admittendus non erit, *l. un. C. ne quis*

in sua c. Omnes enim homines, qui de rebus dubiis consultant, ab odio, ira vacuos esse decet: haud animus his officientibus verum providet. Et cum iudicium civile in propria causa institutum nullum sit, cur non et criminale, in quo majus praejudicium parti gravatae metuendum, cum in illo ut plurimum res agitentur, in hoc quaestio de poena corpori infligenda aut vita adimenda sit. Tergiversari igitur poterit reus criminalem Judicem, quem laesit, siquidem laesio haec ejus privatum interesse tangat, v. g. quando Judicis rem furtive contrectavisse, ejus aedes combussisse, cum uxore ejus adulterium commisisse dicitur, et ad alium Judicem, cujus propria non sit haec causa, provocabit. Quod si tamen reus artibus Judicis offensi impediatur coram Judice non suspecto defensionem suam suscipere, hocque modo ex nutu Judicis sua in causa judicantis supplicium subire tenetur, gravius forte quam ipse meruit, qui casus re ipsa saepe accidit, tunc divinae providentiae hoc relinquendum, nec facile ad decantatum illud remedium Citationis ad vallem Josaphat delabendum. Hoc enim uti sacris in literis fundatum non est, ita et vindictam spirat. Si enim injuste Judex judicavit in rei causa, poenam summi Numinis suo tempore incurret Judex, neque opus est citatione a parte adversa impetranda, aut provocatione facienda, cum rationes humani alicujus judicii circa supremum illud locum non inveniant. Jam vero vindicta ex hypothesebus Christianorum est interdicta, praecipue iis, qui jam in agone constituti sunt. Haec tamen Judex in causa sua privata criminalis, nunc de eo quoque dispiciendum, qui criminaliter judicat in sua causa, sed non privata, bene tamen publica, h. e. ratione officii ad eum spectante. Causas ratione officii ad Judicem pertinentes civiles supra h. C. §. 11. vidimus, eumque hic pronuciare posse asseruimus: non secus erit ergo in criminali iudicio, cum eadem quoque ratio subsit, scil. quod causa non sit Judicis propria, sed officio ejus annexa, quod conjunctam habere debet potestatem, laedentes se coercendi, cum alias foret elusorium. Subnectenda erunt ergo quaedam exempla illustrandae regulae.

Tate est, si Judex gravem et notoriam ratione officii sibi illatam injuriam vindicat. *c. 1. de poen. 6.* dum reum forte relegat, aut virgis caedi jubet. Porro si in ministros suos, comparitores aliosque neglectum ob officium animadvertit, eos carceri includendo, aut aliter puniendo. Judex tamen hjs casibus prospiciet sibi, ne injuste procedat, aut graviore poenas irroget reis quam meruerunt, alias incidit in Syndicatum Carpz. *Pr. Crim. qu. 111. n. 70.* quae querela poterit institui, si se gravatum reus adserat. Praeterea et injuriarum quandoque laeso contra Magistratum dabitur actio. *l. 32. ff. de injur.* si officio suo extra terminos functus est. v. g. Si Judex patrocinantem contra se ex sola hac ratione in carcerem conjici faciat, *Mev. P. r. Decif. 155.* Quid autem si criminalis judicii reus crimen commiserit, quo et officium Judicis et ejusdem persona immediate laeditur, si v. g. reus, quia executio in eum decreta erat, Judicem eam decernentem venenatis chartis interimere velit, quod fatum summo belli Duci Eugenio Francisco Sabaudiae Principi ab hostibus anno abhinc elapso paratum constat fuisse. Hoc casu distinguendum putem, an factum notorium sit, an secus. Si enim notorium non sit, Judex apud se de eo pronunciando, et accusatoris privatam et Judicis personam publicam sustineret, quod contra judiciorum ordinem est, et in sua causa privata judicaret, contra *l. un. C. ne quis in sua caus.* Si notorium est crimen, v. g. si chartae veneno infectae Judici praesentibus Adfessoribus sunt porrectae, poterit quidem Judex de jure stricto hac in sua causa judicare, cum nulla ratio obstat; inquisitione enim in facto notorio opus non est, et poena in veneficia legibus statuta est, salva tamen erit reo ad alium Judicem provocatio, si se gravatum probare possit, v. g. quod poenam justo graviorem irrogarit Judex, aut si alleget, sibi mortem ante a Judice intentatam esse, secundum ea, quae supra dixi.

CAP. III.

§. I.

R Estant adhuc Judices in propria causa respectu ad civiles legum constitutiones non habito, occurrentes. Ergo Judex hujus Capitis non idem erit cum illo, qui in praecedentibus sistendus erat, cum hic civilis, ille vero naturalis sit. Patebit quoque inde Judices in sua causa sistendi, v. g. Principes, gentes et Collegia improprie Judices appellari. Utpote Judex hic nihil aliud est, quam is, qui ex judicio suo causam suam definit. Nullum enim judicium proprie tale in sua causa unquam obtineri posse, supra est occupatum. Sed ad rem ipsam devenio, an Princeps in sua causa Judex esse possit indagando. Certum est Jus Majestatis, quod Principi inhaeret, eundem et omnibus legibus civilibus eximere, nisi qua actu privato illis se submittit, et eundem sibi et ipsi alium quempiam sententiam proprie dictam ferre non posse, cum sententia superiorem requirat, superior vero se nemo sit, summumque Imperium, quod in Principe occurrit, superiorem alium non ferat. Ergo in Principis causa nemo jure proprio poterit judicare, neque tamen Princeps ipse in sua causa proprie pronunciarere. Quid ergo heic consilii? Potest Princeps de sua causa judicare, *a. l. 3. ff. de his quae in test. del. l. 41. ff. de Haer. instit.* quia res aliter non capit exitum. Praeterea quoque ipse Legibus humanis solutus est. Verum non potest Princeps judex in sua causa sententiam ferre; non enim divinis, naturalibusque legibus solutus est, secundum quas judicium in sua causa validum nullo modo reddi potest, quod Cap. 2. §. 2. probatum est. Hinc errant Dd. Hub. *Prael. ff. de Judic. §. 7.* Gothofr. *in not. ad t. t. C. ne quis in sua causa.* Brunnem. *ad eund. t.* qui argumento supra allegatarum Legum Principibus in sua causa judicium adserunt, iisque *§. ult. f. quib. mod. testam. infirm.* item *l. 8. §. 3. ff. de alienat. mut. jud. c.* tanquam justae a Principe in sua causa latae sententiae exemplum.

plum commendant. Vti enim id ineptum est, partes summi Imperii ex Legibus civilibus definire, actusque Principum iis exemptos exinde adstruere velle, ita etiam tale iudicium nunquam subsistit, sed nullum est, cum eadem ratio in Principe Judice, quam in privato occurrat, positioque haec Juris Naturae sit, quae etiam Principem obligat. Quid enim naturalius, quam quod ob philantiam quis a iudicio in sua causa suspendatur? et quod ad iudiciorum ordinem attinet (quae duo fundamenta sunt, quibus nullitas Iudicis in sua causa innititur) is quoque naturaliter suppositus, quod probari opus non est, tollitur, una persona Iudicem et partem alteram simul exprimente. Si itaque Princeps iudicat in sua causa, parte, cui praedictum metuendum, consentiente, improprie iudicasse dicitur, metusque actus hic privatus est, quo Principis generositati pars controversam rem terminandam commisit, id quod etiam inter privatos licet. Si vero Princeps parte invita in sua causa pronuntiavit, haec via facti est, non juris. Quid ergo Principi causam cum privato habenti incumbit? Distinguendum hic est, an causa, quae Principi est cum privato, tangat dignitatem ejus, quae in regalibus se exerit; an civile tantum interesse, quod Princeps cum aliis privatis hominibus commune habet. Primo casu ipse causam decedit, sed non ut Iudex, sed tanquam Princeps: ratione officii enim hoc ipsi incumbit, ut animadvertat in eos, qui hoc laedunt: Hoc sine enim Princeps constitutus est, ut prospiciat, ne Respublica damni quid capiat, et media ei fini consequendo apta interponat. Abstrahere igitur hanc potestatem à summo imperio, idem foret, ac illud elumbe et eluserium reddere, quod constitutarum rerum publicarum civitatum indoli repugnat. Altero casu, quo Princeps de civili interesse cum subdito controversatur, ipse invita parte altera pronuntiando, contra naturae leges impingit, secundum modo adducta: hinc causam Iudici non suspecto, consentiente parte altera delegare debet, quod etiam procedit, si pars altera sine iusta causa delegationem hanc acceptare nolit, qui deinde controversiam componat. Neque obstat, quod Iudex su-

perio-

superiorem Principem non possit obligare aut exequi, quodque sic ejus iudicium sit elusorium; Judex enim Principem non obligat, sed naturae leges, ut iuste suis cum subditis agat; hinc quoque si delegatus Judex aequam sententiam tulerit, qua Princeps stare recuset, ea quaestio nostra non est, cum hic actus Principis jure suo abutentis seu Tyranni sit, nobis autem propositum fuerit monstrare, quomodo Princeps bonus suas causas componere possit, ut naturae leges non incurrat. Id quidem verum est, quod, quamvis Judex delegatus judicet, illud ex auctoritate Imperantis fiat, verum usurpatio aucta nominis Imperantis in se suspecti nihil habet, et res alio modo exitum habere non posset. Hoc modo explicandae sunt *l. 3. ff. de his, quae in test. del. l. 41. ff. de Haer. Inst.* ibi probabile enim est, non Imperatorem ipsum, sed JCTum aliquem auctoritate Imperatoria stipatum judicasse.

§. II.

Quid autem si bini Principes litigent, an alteri horum aut ambobus licet in sua causa pronunciare. Distinguendum est, an hi Principes sint Convasalli, an tales, qui non nisi Deum et enses se superiorem recognoscunt, quos independentes vocant. Circa convasallos quaestio cessat; hi enim forum suum apud Dominum feudi et Pares Curiae sortiuntur *2. F. 5. §. fin.* etiam inviti. Quod forum in Imperio partim solus Imperator constituit *O. C. p. 2. tit. 7.* partim iudicium aulicum et Camera. Ex privilegio peculiarem instantiam Austregas Imperii status habent, quarum definitionem vid. *Cap. 1. §. 3. in f.* Si tamen occurrat, ut Dominus feudi ipse cum vasallo rem habeat, non is iudicat, sed rem Paribus Curiae terminandam relinquit. *Struv. c. 16. th. 6.* Principes absolutam potestate gaudentes in sua causa pronunciaturos quod concernit, neque iis licet h. m. iudices esse, cum, quod saepe jam adferui, illud possibile de jure non sit. Hinc si Princeps alterum laeserit, laesusque injuriam tanti aestimarit, ut eo nomine bellum denunciaret adversario, non potest dici, quod sibi

sibi jus dixerit, bene tamen, quod vindictam sumserit. In causa quoque denegatae satisfactionis si Princeps alter alterum iusto bello petat, et causas ejus quas fonticas habet typis expressas in publicum evulget, non potest dici, quod ea promulgatione sibi jus dixerit, nullus etiam Judiciorum ordo hic occurrit, sed modus hic est extraordinarius, negligentem viam ordinariam adversarium ad laesionem refarciendam compellens. Ordinaria autem illa via regulariter est arbitrium causas illustres componendi, aliud etiam heic iudicium non occurret. Hoc in duas rursus partes poterit dispeci. Vel enim Principes controversias suas privatis vel Principi alii componendas tradunt. Prioris casus exemplum adest, in divisione regni Francici inter Ludovici Pii filios, Lotharium, Carolum et Ludovicum, qui limites controversarum portionum centum peritia et integritate conspicuis viris commiserunt. Alterius nuperrimum exemplum est, controversia illustris, quam Dux Aurelianensis Sereniss. Palatinus Electori movit, sub initium hujus Seculi Clementi XI. Romano Pontifici arbitrio suo componendi commissa. Quod Principibus hactenus adsertum est, id quoque Rebus publicis liberis poterit applicari, nihil enim interest, an unus an plures exercendo summum imperium actiones civitatis ad praefixum scopum consequendum dirigant.

§. III.

Nec Principem in sua causa de jure sententiam ferre posse §. antecedens adseruit. Facile tamen perceptu est, hoc adsertum tam firmis non gaudere terminis, quin a Principibus saepius perfringantur. Illustre exemplum occurrit Principis in sua causa Judicis in hodierno Gallorum Rege Ludovico XIV. Disceptabatur inter ipsum et Imperium Romanum de explicatione Instrumenti Pacis Westphalicae. Scilicet *Instr. Caes. Gall. §. 75.* cessae sunt Gallo Landgraviatus superioris et inferioris Alsaciae, Suntgovia, Praefectura Provincialis X. Imperialium Civitatum in Alsatia sitarum, item oppidum Brisacum. Circa haec omnia Impe-

Imperium nihil aliud translatum cessumque voluit, quam quod ad domum Austriacam spectasset, ideo supremum jus circa cessas ditiones sibi integrum illibatumque mansisse, adferebat. Vid. lit. statuum Imp. ad Regem Galliae. Londorp. *Tom. 6. l. 3. c. 255. et 261.* Gallia vero supremum jus in loca Instr. pacis expressa cessum sibi ab Imperio contendebat. Dein quoque cum Gallis cessi essent Episcopatus Metensis, Tullensis et Virodunensis, Gallia insimul in omnia ab his dependentia feuda jus quaevisse praetendebat, Imperium vero quoad feuda extra trium Episcopatuum ditionem sita id negabat. Kulpis. ad Monzamb. *Cap. 2. §. 1.* Ventilata est haec controversia via ordinaria coram arbitris in Comitibus Ratisbonensibus. Verum bellum mox A. 1672. intervenit, quo Rex Galliae loca controversa ut plurimum armis occupavit. Pace Noviomagensi A. 1679. conclusa, cautum erat, articulo ejus secundo, ut Pax Monasteriensis restitui in omnibus et singulis suo pristino vigori juberetur. Vi hujus dispositionis Gallus pro se decisam esse judicabat controversiam, et cum id negaret Imperium, Cameras Reunionis, quas vocant, binas, Metis et Bri-faci erexit. Erant autem hae Camerae Reunionis Collegia Jureconsultorum, a Rege Galliae constituta, ad id, ut ejus jura in controversa loca examinarent, et sententiam pro Rege suo ferrent, quam is deinde vi exequi posset. Ex descriptione statim apparet, non mereri hoc Collegium nomen Judicii. Nil enim, quod ad Judicii essentiam requiritur, hic occurrit. Hinc ridiculum erat, quod cum Status Imperii de injusto processu, quo Gallus partis et Judicis personam sustinuit, quaererent, Rex ipsis revisionem offerret in literis d. x. Octobr. An. 1680. ad Conventum Ratisbonensem datis. Quam revisionem quoque Imperii Status in replica sua de die 7. Febr. 1681. non acceptarunt. Literae ipsae extant apud Kulpis. *loc. alleg.* Scilicet Ludovicus XIV. noverat exemplo Justiniani Principis, majestatem et armis et legibus instructam esse oportere. Hinc postquam armis suis, pluribus Europae partibus per octennium ludum Tra-

gicum spectandum adornarat, materia juridica e legum scientia deprompta, loco Exodii Attellanici Tragoediam claudere necesse habuit. Quam inconcinnus vero hic processus erat, edidere tamen haec Collegia arresta sua, quae quoque statim in rem quasi iudicatam abierunt et executioni mandata sunt, summa cum Imperii injuria. Arresta ea autoritate Regia Parisiis prodierunt A. 1681. cujus libri titulus allegatur apud Kulpis saepe citatum. Composita est postea Anno 1684. controversia ad interim in comitiis Ratisbonensibus, et in Pace Ryswicensi. Sed his non obstantibus, cum manifestum est, Cameras Reunionis Imperium summa cum injustitia laesisse, operae foret pretium disquirere, quomodo Imperium satisfactionem omnimodam fractis jam Galliae rebus consequi possit. Indagando scilicet in quantum Tallionis Jus inter gentes obtineat, ut quemadmodum Galli statim post factam pacem Cameras suas condidere, ita et Imperium post initam instantem pacem, talia collegia erigat, quibus dependentias suas et prius fines injuste ablatos examinandos committat, et sententias ab illis latis victoricibus Foederatorum armis stipatum, executioni, quod et Gallia fecit, committat. Seque certe in euset Galliae Rex, quod malum inventum inventori pessimum sit, et, quod Juris in alterum statuunt, alii in ipsum eodem jure utantur. Sed de hoc alii dispiciant latius.

§. IV.

Collegia et corpora an suis in causis iudices sint, porro dispiciendum. In licita et illicita ea dispesci, hoc supponitur, exinde quoque fluit, quod cum illicita collegia absque approbatione Reipublicae ineantur, illa iudices nullo modo esse possint, et de iis quaestio cesset, cum Collegiorum, quibus causarum ad se pertinentium cognitio competit, autoritas ab expresse vel tacito Imperantis consensu pendeat. Hic autem se exerit in collegiis licitis, quorum jura et potestatem si cognovimus, facilis erit quaestioni propositae decisio. Ad eam autem nihil facit, quod

quod collegia statuta facere possint in rebus suae professionis, quae non derogent iuripublico, aut eo iure prohibitae sint, et quod si statuta publicis legibus aut Reipubl. statui contraria condant, ea invalida sint, Brunnem. *ad l. f. ff. de Coll. et Corp.* item *ad l. ult. C. de Jurud. n. 3.* quorum exempla occurrunt in Reform. Polit. de A. 1577. *tit. 38.* Hinc hoc Collegiorum iure relicto, ad aliud, quod huius loci est, devenio, indagando quaenam iis Jurisdictio competat. Vulgo asserunt Jurisdictionem illis competere in negociis collegii propriis, et quae ad collegium illud proprie spectant, *l. fin. C. de Jurud.* quae quidem recte se habent, et in hypothese facilius, quam in thesi intelliguntur; sed quod addit Brunnem. *ad l. f. ff. de coll. et corp.* citatique ab eo Carpz. *Jurisprud. For. p. 2. c. 6. def. 9.* Richter *dec. 3.* Mey. *p. 11. dec. 38. n. 10.* Collegiis hanc jurisdictionem non ex speciali concessione, sed iure proprio competere, non est approbandum. Verum id quidem est de Collegiis extra Republicam constitutis, utpote quae naturali sua libertate gaudent, de his tamen sermo locis citatis non est. Quod vero collegia in Republica constituta Jurisdictionem suam non iure proprio, sed ex concessione Imperantis habeant, hoc exinde probo, quod omnis Collegiorum auctoritas ex modo datae ab Imperante approbationis pendeat, quod nemo negat. Jam vero dari potest ab Imperante approbatio solum in membrorum collegii conventicula, inque deliberationes ibidem instituendas et statuta de rebus suis condenda, ita ut sibi reservet jus, horum statutorum contemtores coercendi, de illis cognoscendi, et forte mulcandi, quod Imperantem facere posse, exinde, quod actiones subditorum ejus arbitrio subsint, Republicae bono attemperandae, iterum est evidens. Si vero Collegium datur, et esse potest, ita ut Jurisdictio eidem desit, id quod probavi, cessat etiam illud assertum, quod Jurisdictio collegiis iure proprio competat, si enim iure proprio competeret, omnibus collegiis Jurisdictio necesse foret adesse. Sed redimus ad propositum. Si itaque Collegium ex concessio-

ne Imperantis jus habeat Jurisdictionis, cujus momenta et limites exinde quoque sunt aestimandi, num et in sua causa judicatur? Facilis erit responsio, consideratis iis, quae supra jam annotata sunt. Suae causae enim vox hic denotat eam causam, quae instantiam suam apud collegium sortitur, hocque respectu quilibet Judex potest dici, judicasse in sua causa, quae scilicet ad forum ejus pertinet. Eo sensu ergo affirmari potest, collegia in suis causis esse Judices, scilicet in eis, quarum cognitio ex concessione Imperantis ad collegium pertinet. Si enim Collegium controversat cum extero, vel etiam cum membro collegii, ita ut controversiae damnum vel lucrum ad collegium suo nomine spectet, eaque extra limites suae potestatis sit, per se patet, illud hic judicare non posse, sed in competenti foro vel agere vel conveniri debere. Quod tamen de facto Collegia auctoritatem suam cum decremento ordinariae Jurisdictionis incrementum capere velint, hincque etiam in causis proprio jure ad se spectantibus contra *t. t. C. ne quis in sua causa jud.* judicent, illud experientia facile comprobatur. Ex supradictis autem jam constat, quod talis sententia sit nulla, quodque laeso integrum sit, Magistratum ordinarium adire, ad resarciendam Collegii injuriam sibi factam. Jurisdictionis enim Collegio concessae ea indoles est, ut cumulative, non privative competat, hinc ad Judicem ordinarium semper regressus datur, et in casibus non exemptis ad illum provocare licet.

§. X.

De Collegiis et Corporibus §. praecedente adferebatur, ex auctoritatem suam omnibus modis propagare, hincque saepe etiam sua in causa judicare contra *l. un. C. ne quis in sua causa*. Clarius exemplum inveniri puto nullum, quam in conciliis, utpote quae sunt apud Christianos certo respectu collegia, proprie conventus addictorum Christianae Religionis, qui convocati sunt ab eo, qui jus convocandi habet, ad declaranda religionis suae capita,

pita, aut ordinandam disciplinam Ecclesiasticam etc. Quod ve-
 rò haec concilia in sua causa iudicaverint, id potissimum de habitis
 apud Pontificios Conciliis intelligendum est, apud Protestantibus
 enim Concilia in desuetudinem fere abierunt. Id antequam
 probem, prius dispiciendum, quannam Jurisdictionem exercere
 possint concilia. Homines in conciliis congregati singuli in se
 considerati jurisdictione nulla gaudent, ergo auctoritatem suam,
 quam in conventu exercent, ab alio necesse est proficisci. Hac aucto-
 ritate sua iudicant de rebus ad ordinandum externum Ecclesiae
 habitum necessariis, de Ceremoniis, de formulis fidei, quas pro-
 fitentur concipiendis, aliisque Adia phoris, hanc autem auctori-
 tatem à nemine possunt acquirere, nisi qui illam ipse habet, ergo
 necesse est, ut Concilia suam auctoritatem à Summo Imperante
 habeant, quod intelligendum de Conciliis in constituta Re-
 publica habitis, nemo enim alias hac auctoritate gaudet.
 Quod enim Pontificii Pontifici hanc potestatem tribuant, illud
 jam dudum explosum est, cum assertio illa praetensio Papae Vice-
 Deatu nitatur, qui in rerum natura non est: praeterea aequè
 absurdum est, illam probare ex Act. Apost. XV, ex quo capite
 nihil sequitur, quam quod illi, qui religionis maxime gnari sunt,
 Conciliis sint admovendi. Cum itaque jus Conciliorum penes
 Republicam sit, eorumque auctoritas ab illa dependeat, Tit.
 Probe des Teutschen Geisfl. Rechts. l. 1. c. 4. §. 9, hinc omnis
 processus, qui coactionem conscientiarum involvit, ipsis dene-
 gandus est. Nemo enim in alterum plus juris transferre po-
 test, quam ipse habet. Conscientias autem cogendi potestas
 nulli hoc in mundo competere, sed eam solum Numen sibi re-
 servasse, ex indole humanae mentis clarum est. Nisi quis
 probaverit DEVM conciliis potestatem conscientis imperan-
 di delegasse, quod autem impossibile est. Ex his patet, quod
 primo in Conciliis clerus sibi arrogarit potestatem impie de re-
 bus ad se non pertinentibus iudicandi, quando suas de religione
 opiniones conscientiae reorum, vi, tormentis, carcere vel ipso

vitaе dispendio imprimi iussit, cujus exemplum Joh. Huss. et Hieron. Pragensis loco omnium sit. Dein aliud vitium Concilio-
rum, quod huius loci est, occurrit, scil. Judicem et accusatorem
utrunque in una persona morali extitisse, hocque modo injuste
cum reo rem esse gestam, qua de re extat iudicium Gregorii
Nazianzeni apud Grot. de J. B. et P. cap. 7. §. 7. item quid Opta-
tus senserit Lib. 5. adv. Parmen. de Conciliis. Quaerendi, in-
quientis, sunt Judices, ab utraque parte dari non possunt, quia
studiis veritas impeditur. Quam regulam Optati in Concilio
Arelatenfi Orthodoxos in Processu contra Donatistas non obser-
vasse, monstrat Thomas. Fürsten-Recht pag. 2. §. 12. qui ibidem
quoque adserit, eundem modum procedendi, scil. quod Clerus
in sua causa iudicari, in omnibus Conciliis occurrere, quod ope-
rae pretium foret, ut quoad singula Concilia ex historiae Eccle-
siasticae monumentis, ad fraudes callidi tum cleri detegendas,
et Religionem vindicandam, quis demonstratum iret; heic certe
faber materiae deest, materia fabro non deerit. Ex ante didis-
et ex lubrica rerum, humanarum compage facile cordati collig-
ent, posse et apud omnes Religiones in conciliis suis clerum
in sua causa iudicare, et eisdem cum Clero Pontificio vitis sca-
tere. Sed manum de tabula, hoc enim tutius
experientia, quam literae docent.

Die Schlang im Paradies hat alle Welt
betrogen /
Da sie die schönste Frucht der lustern
Eva wies /

Und eine Himmels Krafft dem Apfel angelogen :
Der sollte Göttlich seyn / der in was irdisch
hieß /

Kaum sah man Euan sich der Eigen-Lieb an-
massen /

So muß sie vor die Frucht den ganzen Garten
lassen.

So gehts oft bey Gericht. Der Advocate nöth-
tet

Und streichet den Proceß mit scheinbarn Farben
an /

Wie Evens Apfel war von Purpur-Safft geröhtet ;
Hat aber der Client den Biß darein gethan ?

So gehts gleich Even ihm / da er nach fremden
ringet /

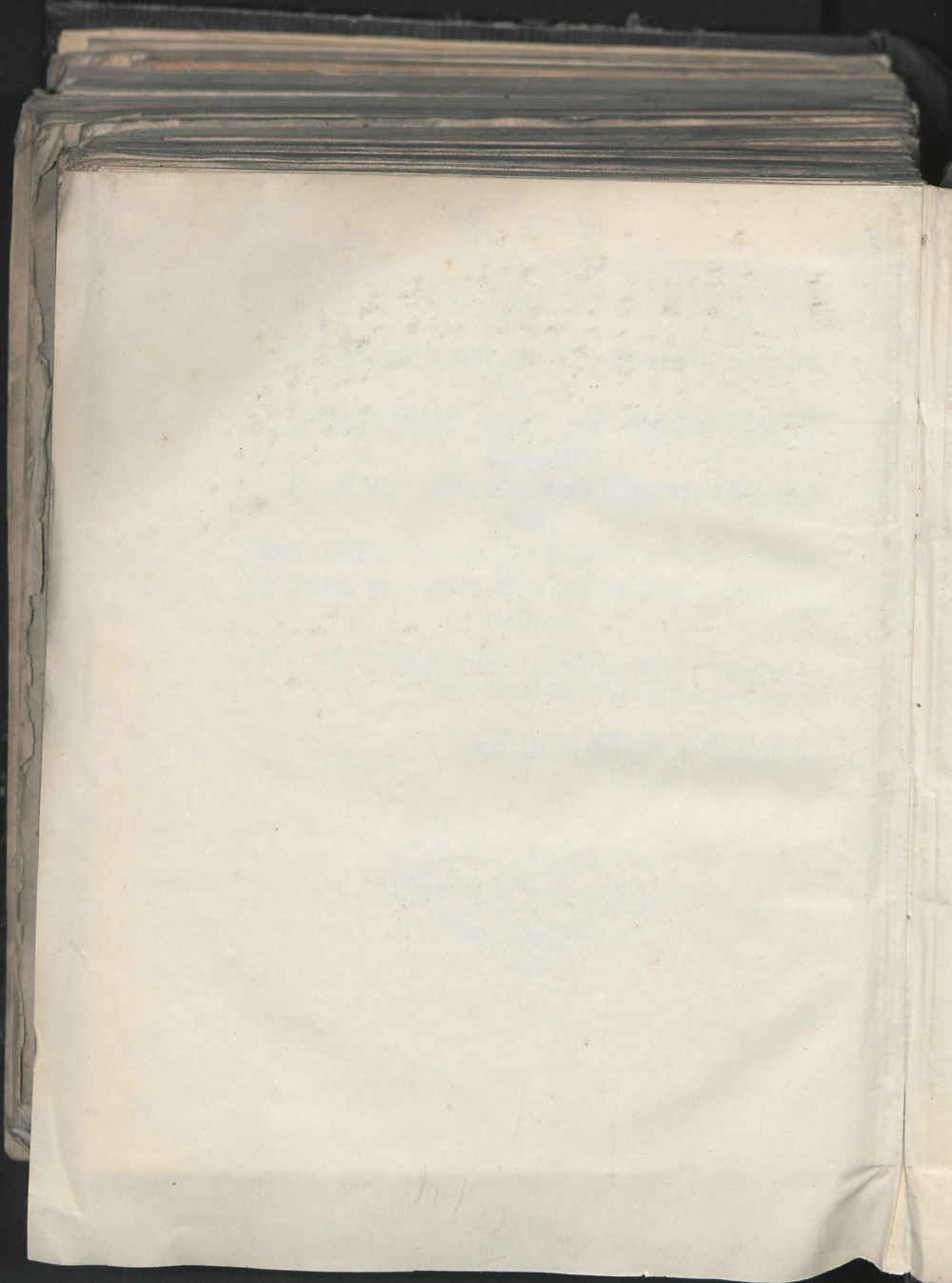
Und durch die Philautie sich um das Seine bringet.
Wie

Wie Recht und Eigen-Lieb sich nie zusammen gaten/
 Stellsu mit Kunst und Fleiß an einem Richter vor.
 Ich wünsche Glück dazu: und daß der Tugend
 Schatten/
 Die Ehre/ öffne Dir nach Würden Thür und Thor;
 Jedoch ich darf jetzt nicht zu deinem Lob was dichten:
 Ich dorst in eigener Sach dem Recht zuwieder richten.

Seinem hoch-geschätzten Herrn Vetteren
 wollte hiemit seine Obliegenheit bezeugen

Simon Tobias Wölfer.
 LL. Cult.

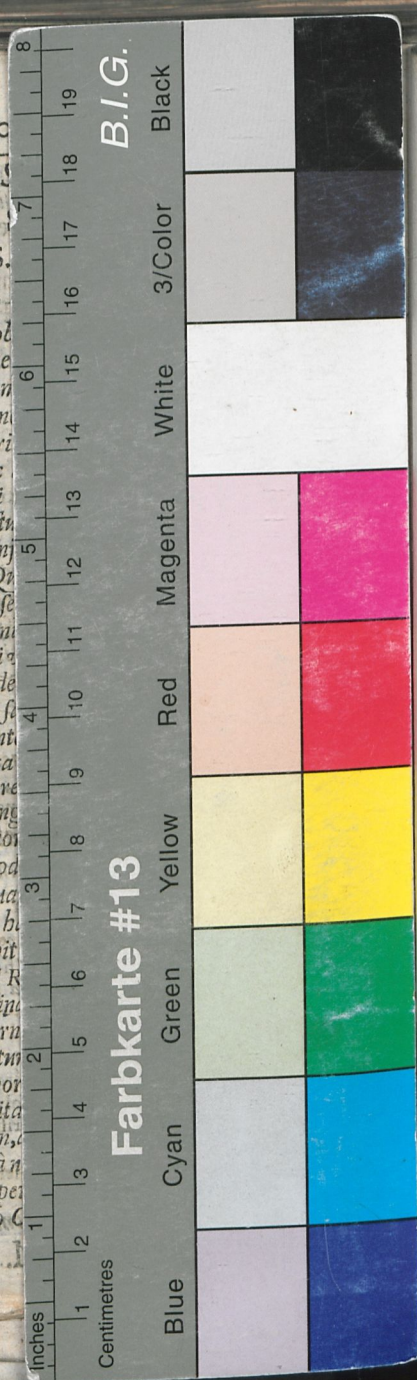

Alsdorf, Diss., 1708/03

TA → OL
neu 1+ 13 verknüpft und f

Vol. XIV. N. 57.

3A/107

1709

11

QVOD DEVS BENE VERTAT!
INAUGVRALITER
JVDICEM
IN PROPRIA CAUSA

EX DECRETO

MAGNIFICI

JCTORVM ORDINIS

IN

ILLVSTRI NORIBERGENSIVM,

PRO CONSEQVENDIS

SVMMS IN JVRE HONORIBVS,

DISSERET IN PVBLICVM

GEORGIVS CHRISTOPHORVS
WOELKER,

NORIB.

A. 1709. D. SEPT.

L. S. T. 1. 23

Literis MAGNI DANIELIS MEYERL

6

